

PÄIVÄKOTIHOITO SUOMESSA SYKSYLLÄ 2011

Internetin keskustelupalstojen kertomaa

Tiina Lehtonen

Opinnäytetyö, syksy 2012

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Helsinki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) +

lastentarhanopettajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Lehkonen, Tiina. Päiväkotihoidon tila Suomessa syksyllä 2011. Internetin keskustelupalstojen kertomaa. Diak Etelä, Helsinki, syksy 2012, 76 s.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaali-alan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa päiväkotihoidon tilaa Suomessa syksyllä 2011. Tutkimuksessa haluttiin selvittää internetin keskustelupalstoja seuraamalla mielipiteitä nykyisestä päiväkotihoidosta. Samalla tutkittiin myös, millaisia aiheita keskusteluissa nousee esille sekä onko joitain tiettyjä aiheita, jotka ovat esillä muita enemmän. Näin oli mahdollista muodostaa kuvaa siitä ympäristöstä, johon lastentarhanopettajaksi valmistuva opiskelija on siirtymässä.

Tutkimus suoritettiin seuraamalla etukäteen valittuja internetin keskustelupalstoja syys-marraskuussa 2011. Hakusanoina olivat päivähoito, varhaiskasvatus ja päiväkotito. Tutkimusote oli kvalitatiivinen ja aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tutkimustulosten mukaan päiväkotihoidon eroa oleellisesti siitä, mitä sen päivähoitoa ohjaavien lakien, asetusten, suunnitelmien ja tavoitteiden mukaan pitäisi olla tai mitä sen haluttaisiin olevan. Eniten keskustelua aiheuttivat päiväkodin arkeen liittyvät ja siihen vaikuttavat asiat kuten henkilökunnan määrä ja vaihtuvuus sekä lapsiryhmien koko. Työntekijöitä on päiväkodeissa liian vähän lapsimäärään verrattuna ja vaihtuvuus on suurta, jolloin ei pitkäaikaisten kiintymyssuhteiden rakentuminen aikuisten ja lasten välille ole mahdollista. Suuret ryhmäkoot aiheuttavat rauhattomuutta ja kiirettä vieden energiaa sekä työntekijöiltä että lapsilta. Päivähoidon laadun koettiin huonontuneen viime vuosina.

Perheiden ja päivähoitoa välisestä yhteistyöstä ja vuorovaikutuksesta keskusteltiin myös. Tulosten mukaan kasvatuskumppanuus terminä tiedetään kuten myös se, mitä kasvatuskumppanuus perheen ja päiväkodin välisenä yhteistyönä tarkoittaa. Varhaiskasvatuskeskusteluja vanhempien ja päivähoitoa välillä pidetään tärkeinä, sillä tällöin voidaan rauhassa keskustella lapsen kasvusta ja kehityksestä. Se, miten usein varhaiskasvatuskeskusteluja käydään, vaihtelee päiväkodista riippuen. Myös arjen keskustelut ja kuulumisten vaihto lapsen tuonti- ja hakutilanteissa koetaan tärkeinä. Tosin osa kirjoittajista ei mielestään saa tarpeeksi tietoa lapsen arjen sujumisesta päiväkodissa.

Asiasanat: päivähoito, varhaiskasvatus, päiväkotito, yhteistyö, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Lehkonen, Tiina. Day-care centre care in Finland in autumn 2011. Opinions in the internet discussion forums. 76 p. Language: Finnish. Helsinki, Autumn 2012. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this thesis was to study the state of day-care centre care in Finland in autumn 2011. The aim was to find out opinions on day care today by following the internet discussion forums. In addition, the focus was on the issues that are raised in the discussions and whether there are any specific topics that are mentioned more frequently. Thus it was possible to understand the environment where the graduating kindergarten teacher heads for.

The study was carried out by following the pre-selected internet forums from September to November 2011. The chosen key words were day care, early childhood education and a day-care centre. The research is qualitative and the data was analysed by using content analysis.

The results of this study indicate that day care is essentially different from what it should be according to the laws, regulations, plans and targets. The issues that are linked to or affect the everyday life in a day-care centre, such as the amount of personnel and the group sizes caused most of the discussion. There are too few employees compared to the number of children in day-care centres. The employees change often, which means that there is no time to build long-term attachment relations between adults and children. Large groups cause restlessness and pressure and that takes energy from adults and children. The quality of day care was considered having decreased in recent years.

Cooperation and interaction between families and day care was also discussed. The meaning of educational partnership as cooperation between family and day care is known. Early childhood education discussions with parents and day care were considered important because they provide an opportunity to discuss the child's growth and development. The annual amount of discussions varies depending on the day-care centre. Everyday discussions when bringing and getting a child from day care were regarded valuable. Some writers considered that they do not receive enough information on the everyday life of their child at the day-care centre.

Key words: day care, early childhood education, day-care centre, cooperation, qualitative research

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 PÄIVÄHOITO JA VARHAISKASVATUS PÄIVÄKODISSA.....	8
2.1 Päiväkoti, päivähoito ja varhaiskasvatus	8
2.2 Yleistä päivähoidosta ja varhaiskasvatuksesta.....	9
2.3 Toiminnan valvonta ja ohjaus	10
2.3.1 Laki ja asetus lasten päivähoidosta	11
2.3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	12
2.4 Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen tehtävät.....	14
2.5 Päivähoidon laatu.....	15
2.5.1 Laadun arviointia	16
2.5.2 Laatu uhkaavia tekijöitä	17
2.6 Omahoitajakäytäntö	18
3 YHTEISTYÖ PERHEEN JA PÄIVÄKODIN VÄLILLÄ	20
3.1 Kasvatuskumppanuus	20
3.1.1 Kasvatuskumppanuuden määritelmä.....	20
3.1.2 Kasvatuskumppanuuden periaatteet.....	24
3.2 Kasvatuskeskustelut.....	26
3.2.1 Varhaiskasvatuskeskustelut – viralliset keskustelut.....	26
3.2.2 Arjen keskustelut – epäviralliset keskustelut.....	29
3.3 Muu yhteistyö ja vuorovaikutus	30
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	32
4.1 Tavoite ja tutkimuskysymykset	32
4.2 Tutkimusmenetelmä	33
4.2.1 Kvalitatiivinen tutkimus.....	33
4.2.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	35
4.3 Tutkimusaineiston keruu.....	36
4.4 Tutkimusaineiston analysointi.....	38

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	42
5.1 Päiväkodin arki	42
5.1.1 Henkilökunta	43
5.1.2 Omahoitajakäytäntö	46
5.1.3 Ryhmäkoko	47
5.1.4 Laatu arjessa	49
5.2 Vanhempien ja päiväkodin yhteistyö	51
5.2.1 Kasvatuskumppanuus.....	52
5.2.2 Viralliset keskustelut	55
5.2.3 Epäviralliset keskustelut.....	57
5.3 Muita keskusteluaiheita	60
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	64
7 POHDINTA	68
7.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	68
7.2 Opinnäytetyöprosessi	70
7.3 Oma ammatillinen kasvu	72
LÄHTEET.....	74

1 JOHDANTO

Päivähoito ja varhaiskasvatus sekä näitä palveluja tarjoava päiväkotitoimi ovat aiheita, jotka säännöllisin väliajoin nousevat puheenaiheiksi mediassa ja saavat aikaan yleistä keskustelua. Muutokset yhteiskunnassa ja työelämässä ovat aiheuttaneet muutospaineita myös päiväkodeille ja siellä toteutettavalle hoito- ja kasvatustoiminnalle. Oman haasteensa on tuonut päivähoitoalan henkilöstön saatavuuden vaikeutuminen, josta kärsii pahiten pääkaupunkiseutu (Kalliala 2012, 236). Samaan aikaan vanhempien oikeudet ja mahdollisuudet vaikuttaa lapsensa päivähoitoon ovat lisääntyneet ja lapsen yksilöllisiä tarpeita on alettu huomioida aiempaa enemmän. Kaikki tämä on aiheuttanut sen, että päivähoitoa tarkastellaan entistä kriittisemmin ja palvelulta sekä työntekijöiltä vaaditaan enemmän. Aina ei perheiden ja päivähoitoalan välinen yhteistyökään onnistu ilman ristiriitoja.

Yleiseen keskusteluun päivähoitosta on ihmisten helppo ottaa osaa ja kertoa oma mielipiteensä perusteenaan päiväkotikokemukset omasta lapsuudesta, kokemus päivähoitoalan asiakkuudesta tai työskentelystä päiväkodissa. Mielipide on monesti myös niillä, joilla ei tällaista omakohtaista kokemusta päivähoitosta edes ole. Jostain syystä päivähoito tuntuu kiinnostavan sytyttäen ihmiset monesti kiivaaseenkin keskusteluun. Toisaalta tämä on ymmärrettävää, sillä samalla keskustellaan lapsista, heidän hoidostaan ja hyvinvoinnistaan tässä yhteiskunnassa. Päivähoitoa voidaan myös pitää jo yhteiskunnallisena instituutina, kun nykyään yli 90 prosenttia lapsista on viimeistään esikouluvaiheessa varhaiskasvatuspalvelujen piirissä (Alasuutari 2010, 16).

Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa päiväkotihoidon tilasta Suomessa syksyllä 2011. Päiväkotihoidoksi tässä opinnäytetyössä kutsutaan päiväkodissa tapahtuvaa päivähoitoa ja varhaiskasvatusta. Päiväkotihoidon tilaa tutkitaan selvittämällä ihmisten mielipiteitä päiväkotihoidosta. Päivähoitoalan tuottajista päiväkotitoimi on valittu tutkimuskohteeksi siksi, että enemmistö päivähoitoikäisistä lapsista on päivähoitossa nimenomaan päiväkodissa. Päiväkotitoimi on myös paikka, joka varmasti jakaa mielipiteitä toisten pitäessä toimintaa laadukkaana ja toisten

pelkästään lasten varastointipaikkana. Syynä valintaan on myös se, että lastentarhanopettajan virkakelpoisuuden myötä päiväkotiki on yksi potentiaalinen vaihtoehto tulevaisuuden työpaikaksi.

Valitsin tutkimuksen aiheen siksi, että haluan saada tuoretta näkökulmaa työhön ja työpaikkaan, johon olen opintojeni jälkeen mahdollisesti siirtymässä. Samalla selkiytyy kuva siitä työkentästä, joka lastentarhanopettajaa tällä hetkellä ympäröi. Opinnäytetyön avulla toivon saavani lisäksi tietoa päiväkotihoidon kehittämiskohteista, -tarpeista ja epäkohdista, joihin olisi pyrittävä tulevassa ammatissa itse vaikuttamaan. Tutkimuksen tuloksista voivat myös nykyiset päiväkodin työntekijät saada uutta tietoa työstään ja työympäristöstään; mitä kannattaisi ottaa huomioon omassa työssä tai tehdä toisin.

Tutkimuksen aineisto on kerätty internetin keskustelupalstoilta syys-marraskuu 2011 välisenä aikana. Syynä tähän tapaan kerätä aineisto on se, että tänä päivänä ihmisten mielipiteet löytyvät internetistä. Lehtien yleisönosasto- ja mielipidepalstat alkavat menettää suosiotaan, koska painettuja lehtiä ei enää seurata entiseen tapaan sähköisen viestinnän vallatessa alaa helppoudellaan ja nopeudellaan. Kun internetiin pystyy kuka tahansa kirjoittamaan nimimerkillä, laskee se kynnystä ottaa osaa keskusteluun. Tämä tuo luonnollisesti mukanaan myös internet-keskustelujen negatiivisen puolen: kuka tahansa voi kirjoittaa millaisia mielipiteitä tahansa tai kirjoittaa kommenttinsa vain muita keskustelijoita kiusatakseen.

Opinnäytetyön teoria on valittu siten, että tutkimuksen avulla selvitetty, eniten ihmisiä puhuttaneet aiheet päiväkotihoidossa on valittu myös teorian pohjaksi. Näin saadaan selvitettyä, millaista päivähoitoa ja varhaiskasvatusta pitäisi teorian, lakien ja oppaiden mukaan olla, millaista sen haluttaisiin olevan tai millainen kuva päivähoitosta ja varhaiskasvatuksesta halutaan antaa. Tutkimuksen tulokset puolestaan kertovat, millaista päiväkotihoido ihmisten mielestä tänä päivänä on, ja näin voidaan verrata teoriaa ja todellisuutta.

2 PÄIVÄHOITO JA VARHAISKASVATUS PÄIVÄKODISSA

Vaikka perheellä on pääasiallinen vastuu lapsesta ja hänen kasvatuksestaan, ovat kasvatustilanteet Platonista alkaen korostaneet myös yhteiskunnan vastuuta tässä kasvatustyössä. Lapsen varhaisvuosia pidetään edelleen ihmisen tärkeimpänä kehityskautena ja lapsen kotia parhaana kasvupaikkana. Tämän rinnalla korostetaan myös ryhmäkasvatuksen sosiaalista merkitystä ja tärkeyttä lapsen kehityksessä. (Hänninen & Valli 1986, 11.)

2.1 Päiväkoti, päivähoito ja varhaiskasvatus

Päiväkoti on lasten päivähoitoa varten varattu tila, jossa toteutetaan tavoitteellista varhaiskasvatusta. Tilana voi olla esimerkiksi erillinen päiväkotirakennus tai huoneisto piha-alueineen. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 99.) Päiväkoti, kuten muutkin päivähoidon organisaatiot, on olemassa tarjotakseen perheille varhaiskasvatuspalveluja (Mikkola & Nivalainen 2009, 84). Nykyään jo noin 80 prosenttia päivähoidossa olevista lapsista hoidetaan ja kasvatetaan päiväkodeissa (Kalliala 2012, 174).

Lasten päivähoito on määritelty päivähoitolaissa siten, että se on lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana (Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36, 1 §). Varhaiskasvatuksella puolestaan tarkoitetaan pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Tämän hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostaman kokonaisuuden tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

Päivähoidosta ja varhaiskasvatuksesta puhutaan usein rinnakkain, jolloin niillä voidaan tarkoittaa samaa asiaa tai toinen on osa toista. Päivähoitoa pidetään joissain yhteyksissä vanhahtavana terminä, kun taas varhaiskasvatus on tätä päivää. (Kalliala 2012, 19.) Esimerkkinä tästä on Alilan ja Kronqvistin (2007, 29) määritelmä, jonka mukaan varhaiskasvatukseen kuuluvat lähinnä alle kou-

luikäisten lasten palvelut kuten päivähoito ja esiopetus sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta. Tässä opinnäytetyössä katsotaan varhaiskasvatuksen olevan osa päivähoitoa, jolloin päivähoito on varhaiskasvatusta laajempi käsite. Molempia termejä käytetään sen mukaan, kumpi on kulloiseenkin asiasisältöön tekijän mielestä sopivampi.

2.2 Yleistä päivähoidosta ja varhaiskasvatuksesta

Lasten päivähoito on yhteiskunnan lapsiperheille tarjoama sosiaali- ja terveydenhuollon tuki- ja palvelujärjestelmä. Kun vanhempainvapaa loppuu, on lapsella oikeus kunnan järjestämään päivähoitoon. Lapsi saa hoitopaikan ja sen myötä oikeuden päivähoidossa annettavaan varhaiskasvatukseen. (Järvinen ym. 2009, 98.) Erikoistapauksissa myös kouluikäiset lapset voivat olla päivähoidossa, mikäli erityiset olosuhteet näin vaativat eikä hoitoa ole muutoin järjestetty (Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36, 2 §, 11 §).

Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus järjestää päivähoitoa ja huolehtia siitä, että tarjolla on lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopiva hoitopaikka, jatkuvaa hoitoa sekä tarvittaessa hoitoa vuorokauden ympäri. Kunta järjestää itse päivähoitopaikan tai palveluntarjoajan ollessa ulkopuolinen valvoo tämän toimintaa. (Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36, 2 §, 11 §.)

Vuonna 1973 voimaan tullut päivähoitolaki (Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36) asetti päivähoidolle tarkat raamit verrattuna aikaan ennen lakia. Alun perin tämä laki määritteli eri päivähoitomuodot, päiväkotien enimmäiskoon, lapsiryhmien koon, toiminnan puitteet sekä päivähoitosuunnitelman, joka kunnan oli vuosittain laadittava. Uuden lain myötä aiemman lastentarha-käsitteen korvasi päiväkotit. (Järvinen ym. 2009, 86; Välimäki 1999, 144.)

1980-luvulta lähtien päivähoitoa pidettiin sosiaalipalveluna, kunnes 1990-luvulla lapsikeskeisyyden merkitys korostui ja toiminnassa haluttiin antaa lasten aktiivisuudelle ja aloitteellisuudelle lisää mahdollisuuksia. Ajatuksena oli, että lapset oppivat kaikessa toiminnassa ja toisiltaan, ei vain aikuisten järjestämissä toimin-

tatuokioissa. Nyt 2000-luvulla vuorossa on päivähoidon laadullisen kehittämisen vaihe, jolloin tavoitteena on jatkuva, säännöllinen, tavoitteellinen, suunnitelmallinen ja kokonaisvaltainen kehittäminen ja arviointi. (Järvinen ym. 2009, 86.)

Päivähoitojärjestelmän on kehityttävä ja uusiuduttava yhteiskunnan ja elinkeinorakenteen muutosten mukana. Tosin päivähoito on aina kulkenut hieman perässä siten, että järjestelmää on muokattu vasta yhteiskunnan tarpeiden muuttua. Haasteita nykyajan päivähoitolle ovat tuoneet vanhempien epäsäännölliset työajat ja pätkätyösuhteet, jolloin lapsen hoitotarve on erilainen aikaisempaan arkipäivien kokopäivähoitoon verrattuna. Samaan aikaan myös päivähoiton asiakkaat, lapset ja perheet, ovat muuttuneet. Tämän tyyppisiin uusiin haasteisiin julkisen päivähoiton olisi kyettävä vastaamaan pystyäkseen pitämään palvelun laadukkaana ja toimintakykyisenä. (Kokljuschkin 2001, 24–25; Välimäki 1999, 226.)

Päivähoito kuuluu toistaiseksi sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen (Alila & Kronqvist 2007, 46). Varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus ovat kuitenkin siirtymässä opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen 1.1.2013. Yhtenäistä kasvatus- ja koulutusjärjestelmää kehitetään siten, että varhaiskasvatus ja kouluopetus muodostavat toiminnallisesti, sisällöllisesti ja hallinnollisesti yhtenäisen kokonaisuuden. Tulevaisuudessa päivähoiton perustehtävää painotetaan lapsen näkökulmaan ja varhaiskasvatukseen sen sijaan, että lapsen hoito, perheiden tukeminen ja vanhempien työssäkäynnin mahdollistaminen olisivat ensisijalla. (Kalliala 2012, 10, 122; Sosiaali- ja terveysministeriö 2011.)

2.3 Toiminnan valvonta ja ohjaus

Sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi päivähoiton ja varhaiskasvatuksen ohjauksesta vastaa opetusministeriö, joka ohjaa ja valvoo esiopetusta ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa. Näiden ministeriöiden lisäksi tärkeä varhaiskasvatusta ohjaava taho on Terveystieteiden- ja hyvinvoinnin laitos THL (aiemmin Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes), jonka tehtävänä on

tuottaa ja välittää tietoa tutkimus- ja kehittämistoiminnan myötä. Se myös laatii Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja ohjaa kuntia suunnitelmien laatimisessa. (Alila & Kronqvist 2007, 43; Terveystieteiden tutkimuskeskus 2012a.)

Yksittäinen päiväkotikiitos ei voi määrittellä omia työskentelytapojaan omavaltaisesti, sillä valtio määrittelee lakien, asetusten, määräysten, ohjeitten ja sopimusten myötä sen, millaista varhaiskasvatusta pitäisi olla. Suomen perustuslaki, kuntalaki, laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta/julkisuuslaki, hallintolaki, lastensuojelulaki, perusopetuslaki, sosiaalihuoltolaki, asetus ja laki lasten päivähoitosta, laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi sekä asetus ja laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säätelevät päivähoitoa ja varhaiskasvatusta siten, että toiminta olisi laadukasta ja valtakunnallisesti yhtenäistä. Lisäksi toimintaa ohjaamassa ja tukemassa ovat muun muassa Varhaiskasvatustyöryhmän muistiot, periaatepäätös varhaiskasvatusta valtakunnallisista linjauksista, esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet, Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien julistus, sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön eettiset ohjeet sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet mukaan luettuina valtakunnallinen, kuntakohtainen, päiväkotikohtainen ja lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. (Järvinen ym. 2009, 88–89; Mikkola & Nivalainen 2009, 12.)

2.3.1 Laki ja asetus lasten päivähoitosta

Päivähoitolaki eli laki lasten päivähoitosta on keskeisin päivähoitoa ja varhaiskasvatusta ohjaava väline (Alila & Kronqvist 2007, 48). Laki sisältää säännökset siitä, mitä päivähoitolla tarkoitetaan sekä mitkä ovat päivähoiton tavoitteet ja tehtävät. Lisäksi päivähoitolaki määrittelee sen, miten päivähoito on järjestettävä ja kuka on oikeutettu saamaan päivähoitoa. (Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36.)

Nykyinen päivähoitolaki on kuitenkin jo vuodelta 1973, joten siihen on tehty useita uudistuksia sen voimassaolon aikana. Samalla kun päivähoitoa ja var-

haiskasvatusta kehitetään, täytyy myös päivähoitolakia uudistaa vastaamaan paremmin päivähoitopalveluja koskevia nykypäivän vaatimuksia. (Alila & Kronqvist 2007, 48.) Uuden varhaiskasvatustilain valmistelun piti alkaa vuoden 2012 alussa niin, että laki voitaisiin hyväksyä nykyisen hallituskauden aikana 2011–2015 (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011). Kesäkuun 2012 loppuun mennessä ei uuden lain valmistelua ollut kuitenkaan vielä ainakaan julkisesti aloitettu (Saarikko 2012).

Päivähoitolain rinnalla päivähoitoa ohjaa asetus lasten päivähoidosta, jossa säädetään muun muassa päiväkotiryhmien koot suhdelukujen avulla. Alle 3-vuotiaiden ryhmässä täytyy olla yksi kasvattaja neljää lasta kohden ja yli 3-vuotiaiden ryhmässä yksi kasvattaja seitsemää lasta kohden. Kun ennen esimerkiksi alle 3-vuotiaiden lasten suurin ryhmäkoko oli 12 lasta, voidaan nykyisin ryhmäkoko tarvittaessa kasvattaa, kunhan suhdeluku aikuisten ja lasten välillä pysyy oikeana. (Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239, 6 §; Kalliala 2012, 157, 159.)

2.3.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Tärkeänä oppaana varhaiskasvatuksessa toimii Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes (Sosiaali- ja terveystalan tutkimus- ja kehittämiskeskus) laati yhdessä sosiaali- ja terveystministeriön, opetusministeriön, opetushallituksen sekä Suomen kuntaliiton ja alan asiantuntijoiden kanssa vuonna 2003 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Vasu) -asiakirjan, jota täydennettiin vuonna 2005. Tämän arvoiltaan lapsen oikeuksien julistukselle pohjautuvan asiakirjan tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen toteuttamista sekä ohjata ja yhtenäistää maanlaajuisesti varhaiskasvatuksen sisällöllistä kehittämistä. Tavoitteena on myös parantaa varhaiskasvatuksen laatua. (Mikkola & Nivalainen 2009, 13; Salminen & Tynninen 2011, 33; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7.)

Varhaiskasvatussuunnitelmalla luodaan edellytykset lapsilähtöisen kasvatuksen toteuttamiselle ja lapsen yksilölliselle huomioimiselle. Lisäksi suunnitelmassa

painotetaan päivähoidon ja lapsen vanhempien välistä suhdetta, kasvatuskumppanuutta, sillä tavoitteena on lisätä vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa. Tällöin vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden suhde olisi tasavertainen, keskinäinen arvostuksen ja luottamuksen suhde. (Alasuutari 2010, 16, 19.)

Käytössä ovat valtakunnalliset, kunta-, päiväkotij- ja lapsikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat (Järvinen ym. 2009, 85). Kunnat laativat Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta omat suunnitelmansa kunnan oman varhaiskasvatuksen kehittämiseksi ja toteuttamiseksi. Tämän pohjalta jokainen päivähoitoyksikkö luo omat suunnitelmansa, joihin on kirjattu yksikön arki käytäntöineen ja toimintoineen. Tästä yksikön suunnitelmasta käyvät ilmi myös yksikön arvot sekä ne asiat, joiden mukaisesti halutaan työskennellä. (Mikkola & Nivalainen 2009, 14; Salminen & Tynnenen 2011, 33.)

Päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta päivähoitohenkilöstö laatii ja toteuttaa sekä arvioi omaa toimintaansa (Salminen & Tynnenen 2011, 33). Suunnitelma on konkreettinen työväline päivähoidon ja varhaiskasvatuksen uudistamiseksi, ei vain opas siihen, mitä päivähoito voisi mahdollisesti olla. Myös jokaiselle lapselle tehdään päiväkodissa oma henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma eli vasu. (Alasuutari 2010, 15; Mikkola & Nivalainen 2009, 13.) Tästä suunnitelmasta voidaan käyttää myös nimeä hoito- ja kasvatussuunnitelma (Järvinen ym. 2009, 126). Kun aiemmin yksilölliset suunnitelmat koskivat lähinnä erityistä tukea tarvitsevia lapsia, tehdään nykyiset varhaiskasvatussuunnitelmat päivähoidon yksilölähtöisemmän toimintatavan myötä yksilöllisesti ryhmän jokaiselle lapselle. (Alasuutari 2010, 39–40.)

Varhaiskasvatussuunnitelma on kuitenkin vain suositus ja ohjeistus, ei päivähoitoa järjestävää tahoa sitova laki tai sääntö. Suunnitelmassa korostetaan paikallista ja yksikkökohtaista soveltamista, jolloin jokainen päiväkotij voi tulkita suunnitelmaa mieltymystensä mukaisesti. (Alila & Kronqvist 2007, 44; Kalliala 2012, 74, 145.)

2.4 Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen tehtävät

Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lasta hänen kasvussaan ja kehityksessään. Tukemisen pohjana toimii arjen kasvatusta, jolloin annettava tuki on toiminnassa jatkuvasti mukana, vaikkei tuen antamista erikseen korosteta. Päivähoidon työntekijän on osattava eritellä toiminnassaan lasten tarpeet, niin yksilölliset kuin erityistarpeetkin, sekä myös vastata niihin. (Koivunen 2009, 90.)

Lapselle on tarjottava jatkuvat, turvalliset ja lämpimät kiintymyssuhteet sekä lapsen kehitystä tukevaa toimintaa turvallisessa, terveellisessä ja virikkeellisessä kasvuympäristössä. Päivähoidon on myös edistettävä lapsen fyysisistä terveyttä ja kasvua sekä sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä. Lisäksi päivähoidon on turvattava lasten hyvä hoito, kasvatusta ja opetus sekä tuettava esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. (Alila & Kronqvist 2007, 31–32; Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36, 2 a §.)

Päivähoidon tavoitteena on myös tukea lapsen vanhempia heidän kasvatustyössään ja yhdessä heidän kanssaan edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Varhaiskasvatustaluuilla voidaan myös tukea lasta ja hänen perhettänsä vaikeassa elämäntilanteessa ja suojata lasta kasvuympäristön riskitekijöiltä, esimerkiksi vanhempien päihde- tai mielenterveysongelmilta. (Alila & Kronqvist 2007, 32; Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36, 2 a §.)

Päivähoidon perustehtävät voidaan jakaa suppean ja laajan tulkinnan mukaisesti. Suppean tulkinnan mukaisesti päivähoidon niin sanottuja ydintehtäviä ovat lasten hoito, kasvatusta ja opetus. Laajan tulkinnan mukaan perustehtäviin kuuluvat myös yhteistyö vanhempien kanssa ja verkostotyö eri ammatillisten tahojen kanssa sekä lastensuojelun tukitoimi. Perustehtävät liittyvät toisiinsa kiinteästi ja ovat toiminnassa mukana limittäin ja yhtäaikaaisesti, joten niitä ei voi rajata eri tehtäväalueiksi. Perustehtävät painottuvat eri tavoin lapsesta, perheestä ja tilanteesta riippuen. (Koivunen 2009, 11, 17.)

Verkostotyön tärkeys korostuu varsinkin silloin, kun lapsi tarvitsee jotain erityistä tukea tai hänellä on kehityksessään ongelmia. Päivähoidon yhteistyökumppaneita ovat lapsen vanhempien lisäksi neuvola, perheneuvola, sosiaalityö, lastensuojelu, perhetyöntekijät, puheterapeutti, toimintaterapeutti, fysioterapeutti, opettajat ja erityisopettajat. Yhteistyön osapuolet voivat vaihtaa keskenään tietoja lapsesta, jolloin ei jokaisen tahon tarvitse itse hankkia tarvittavia tietoja alusta alkaen. Osapuolet voivat myös konsultoida toisiaan, pyytää ja antaa neuvoja tarvittaessa. Myös ilman varsinaisia ongelmia yhteistyötä tehdään muun muassa neuvolan kanssa. (Koivunen 2009, 13.)

Päivähoidon tärkeänä tehtävänä on arvioida lapsen kehitystä. Mikäli päivähoidon työntekijä havaitsee jotain erityistä tai huolestuttavaa, täytyy hänen ottaa tämä havainto puheeksi ensin lapsen vanhemman kanssa. Vasta tämän jälkeen, lapsen vanhemman luvalla, työntekijä voi kääntyä erityislastentarhanopettajan puoleen ja pyytää häntä antamaan oma mielipiteensä lapsen kehityksestä. Työntekijä voi myös konsultoida muita yhteistyökumppaneita. Ilman lapsen vanhemman lupaa voi neuvoa eri asiantuntijoilta kysyä vain siten, ettei lapsen henkilöllisyys selviä. (Koivunen 2009, 98.)

2.5 Päivähoidon laatu

Kuten päivähoidon ja varhaiskasvatuksen toimintaa, myös niiden laatua ohjaavat luvussa 2.3 käsitellyt asiakirjat, lait, asetukset ja säädökset. Keskeistä laatu työssä on asiakkaiden tarpeisiin vastaaminen. Tärkeää on myös se, että henkilöstö on tarvittaessa valmis muutoksiin, toiminnan kehittämiseen sekä suorituskyvyn parantamiseen. Myös työntekijöiden hyvinvointi on osa laatua. (Järvinen ym. 2009, 201.)

Nyt 2000-luvulla halutaan kehittää varhaiskasvatuksen laatua organisoidusti. Keskeisenä tässä kehittämisessä ovat päivähoidon henkilöstö sekä lapset ja heidän vanhempansa, sillä vanhemmilla on keskeinen rooli palvelujen arvioinnissa ja kehittämisessä. (Järvinen ym. 2009, 85.)

2.5.1 Laadun arviointia

Päivähoidon laatua voidaan arvioida eri näkökulmista riippuen siitä, kuka laatua on arvioimassa ja mitä tekijöitä arvioinnissa painotetaan. Salmisen ja Tynnisen (2011) mukaan päivähoiton laatu perustuu ammatilliseen varhaiskasvatukseen, jonka tunnusmerkkejä ovat lapsen älyllisen ja fyysisen kehityksen edistäminen, emotionaalisen ja sosiaalisen kehityksen tukeminen, positiivinen palaute, ohjaus sekä turvallinen, terveellinen ja oppimista edistävä ympäristö. Päivähoidon voi katsoa olevan laadukasta silloin, kun lapsi pystyy muodostamaan kiintymyssuhteen hoitajaansa. Vain laadukas päivähoito tukee lapsen kehitystä. (Salmi- nen & Tynninen 2011, 13, 50.)

Kalliala (2012, 9) painottaa lasten omia kokemuksia, jotka hänen mukaansa määrittävät päivähoiton laadun. Aikuiset säätävät lait ja asetukset siitä, miten päivähoito järjestetään ja mitä se sisältää, mutta lapset ovat päivähoitossa, joten heidän kokemuksensa ratkaisee. Leena Tauriaisen päivähoiton laatua koskevan tutkimuksen mukaan henkilökunnan mielestä hyvää toimintaa on sujuva arki ja aikuisten ohjaama laadukas toiminta. Vanhempien mielestä taas lapsen kuuleminen ja yksilöllinen huomioiminen sekä lapsen vuorovaikutussuhde ryhmän muiden lasten ja aikuisten kanssa merkitsevät laadukasta päivähoitoa. (Koivunen 2009, 91.)

Järvinen, Laine ja Hellman-Suominen (2009) kertovat vanhempien kokemasta laadusta. Tutkimuksen mukaan vanhemmat haluaisivat, että päivähoiton ryhmät olisivat pienempiä, päivähoiton henkilöstöä voitaisiin lisätä sekä turvata sijaisten saatavuus. Näin mahdollistettaisiin pienemmät, rauhallisemmat ryhmät ja sitä myöten lapsen yksilöllisempi huomioiminen ja hoidon hyvä laatu. Vanhemmat haluaisivat myös enemmän lapsilähtöisyyttä, lasten yksilöllistä huomiointia sekä luovaa toimintaa ilman liiallista akateemisuutta tai tavoitteellisuutta. Sekä vanhemmat että henkilöstö olivat sitä mieltä, että lapsen ympäristön täytyy olla turvallinen eikä lasten turvallisuudesta voi tinkiä. (Järvinen ym. 2009, 203.)

Päivähoidon laatu muodostuu osaltaan myös määrällisestä arvioinnista eli täyt- tö- ja käyttöasteista, joiden avulla voidaan seurata päivähoiton käytön tehok-

kuutta sekä sitä, ettei lapsia ole suhteessa heitä hoitavaan henkilökuntaan liian paljon. Päivähoidon täyttöasteella kuvataan päivähoitoyksikössä kirjoilla olevien lasten määrää suhteessa kasvatushenkilöstön määrään. Käyttöaste puolestaan kertoo lasten todellisen läsnäolon suhteessa paikalla olevaan kasvatushenkilökuntaan. (Ikola-Norrbacka 2004, 33.) Tämän tiedon pohjalta voidaan kehittää toimintaa, suunnitella henkilöstöresursseja ja päivähoitopalveluja sekä suunnitella ja seurata taloutta (Järvinen ym. 2009, 203). Myös varhaiskasvatuskeskustelujen määrää voidaan pitää yhtenä päivähoidon laadun kriteerinä. Kun keskusteluja käydään säännöllisesti, on päivähoito tältä osin täyttänyt laatuvaatimuksensa. (Nummenmaa & Karila 2011, 62.)

2.5.2 Laatu uhkaavia tekijöitä

1990-luvun lama aiheutti tarkistusta julkisen sektorin menoihin ja tästä johtuvat kulujen leikkaukset kohdistuivat myös päivähoitoon. Päivähoidossa siirryttiin suurempiin ryhmäkokoihin sekä täyttö- ja käyttöasteen tiukempaan tarkkailuun. (Mikkola & Nivalainen 2009, 7, 9.) Nykyiset tehokkuusvaatimukset aiheuttavat sen, että henkilöstön on useasti ajateltava toimintaa tehokkuuden näkökulmasta sen sijaan, että voitaisiin keskittyä toteuttamaan laadukasta päivähoitoa (Kokljuschkin 2001, 14).

Päiväkodin työntekijöillä on suuri vaikutus päivähoiton laatuun, joten ammattitaitoinen henkilöstö on olennainen osa järjestettäessä päivähoitopalveluja (Alila & Kronqvist 2007, 21). Tällä hetkellä päiväkodeissa on kuitenkin pätevän työvoiman pula. Varsinkin lastentarhanopettajia ja erityislastentarhanopettajia on liian vähän, joten toiminta on osin epäpätevän työvoiman varassa. Pahiten lastentarhanopettajapulasta kärsii pääkaupunkiseutu, jossa vajaus syksyllä 2011 oli 350 lastentarhanopettajaa. (Kalliala 2012, 235–236.)

Samalla kun julkinen sektori tiukentaa talouttaan ja pienentää resurssejaan, lisääntyvät perheiden ja lasten tarpeet sekä odotukset, jolloin päiväkotien työntekijöiltä odotetaan yhä suurempaa työpanosta (Mikkola & Nivalainen 2009, 7). Päivähoidon henkilöstön työtehtävät ovatkin laajentuneet ja työn vaativuus li-

sääntynyt yhteiskunnallisten muutosten ja niiden perheille aiheuttamien muutosten myötä (Alila & Kronqvist 2007, 30).

Päiväkotien haasteet ovat kasvaneet ja monimuotoistuneet, mutta niiden käsittelyyn ja ratkaisemiseen varattu aika on vähentynyt. Ajan puutteen vuoksi päivähoidon työntekijöiltä jää asioita tekemättä tai kesken, ja näin ajasta on tullut työtä suuresti ohjaava tekijä. (Kokljuschkin 2001, 19.) Lapsesta, lapsen kehityksestä, kasvatuksesta ja oppimisesta tiedetään entistä enemmän, mutta kaiken tiedon omaksumiseen ei aika riitä (Mikkola & Nivalainen 2009, 7). Kun vielä päiväkotiryhmät ovat nykyään suuria, eivät päivähoidon työntekijät ehdi huomioidaan ja tukemaan lapsia tarpeeksi eivätkä niin yksilöllisesti kuin olisi tarpeen. Samaan aikaan lasten ongelmat kuten masennus, käytöshäiriöt, ylivilkkaus ja oppimishäiriöt ovat jatkuvasti lisääntyneet. He tarvitsisivat enemmän apua ja tukea, mutta siihen ei päiväkodissa aina ole mahdollisuutta. (Koivunen 2009, 47–48.)

2.6 Omahoitajakäytäntö

Monissa päiväkodeissa on käytössä omahoitaja- eli vastuukasvattajakäytäntö. Tällöin lapselle on nimetty tietty työntekijä, omahoitaja, joka ottaa lapsesta ja hänen hoidostaan pääasiallisen vastuun. Varsinkin hoitosuhteen alussa on omahoitajakäytäntö suositeltavaa, sillä lapsi oppii tuntemaan yhden hoitajan ensin muita paremmin ja luottamaan tähän. Vähitellen, turvallisuuden tunteen kasvettua hän pystyy lähestymään tutun aikuisen avulla ryhmän muita aikuisia ja lapsia. Myös vanhemmat voivat jakaa ajatuksiaan ensisijaisesti yhden ja saman työntekijän, omahoitajan kanssa. (Kalliala 2012, 163; Kaskela & Kekkonen 2006, 44; Koivunen 2009, 84.)

Omahoitajakäytännössä ryhmän lapset jaetaan ryhmän työntekijöiden kesken siten, että jokaisella lapsella on nimetty oma hoitaja. Pienten ryhmässä yhdellä hoitajalla on näin ollen neljä lasta ja isompien ryhmässä seitsemän lasta, joille toimia omahoitajana. Omahoitajalla on mahdollisuus päivän aikana omistautua muutamalle lapselle perusteellisesti sen sijaan, että pitäisi yrittää huomioida

kaikki ryhmän lapset ja heidän asiansa. Päiväkodista riippuen nämä omahoitaja-pienryhmät voivat toimia hyvinkin pysyvinä pienryhminä. (Holopainen 2012, 53; Kalliala 2012, 161.)

Omahoitaja käy oman lapsiryhmänsä aloitus- ja varhaiskasvatuskeskustelut vanhempien kanssa (Kalliala 2012, 162). Hoitaja huomioi vanhempien toiveita ja vastaanottaa tietoa sekä lapsesta että perheestä ja perheen kasvatuskäytännöistä. Kun omahoitajan ja vanhempien välille kehittyy luottamuksellinen suhde, on jatkossa vaikeatkin asiat helpompi ottaa puheeksi. (Holopainen 2012, 53.) Omahoitaja huolehtii myös siitä, että lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista dokumentoidaan vanhempien kanssa sovitulla tavalla (Mikkola & Nivalainen 2009, 34).

3 YHTEISTYÖ PERHEEN JA PÄIVÄKODIN VÄLILLÄ

3.1 Kasvatuskumppanuus

Päivähoitolaissa ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on päivähoidon tehtäviksi määritelty lasten kehityksen tukemisen lisäksi perheiden kotikasvatuksen tukeminen. Kasvatuskumppanuus on se tapa, jolla vanhemmat ja päivähoidon henkilöstö sitoutuvat yhteistyöhön toimimaan lapsen parhaaksi. (Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36, 2 a §; Salminen & Tynninen 2011, 13.)

Termin kasvatuskumppanuus on alun perin esitelty Stakes Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa vuonna 2003. Vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden välinen kasvatusyhteistyö nimettiin kasvatuskumppanuudeksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa vuonna 2005. Kasvatuskumppanuus otettiin osaksi varhaiskasvatussuunnitelmaa, sillä suunnitelmaan haluttiin sisällyttää lapsen pedagogisen kehittämisen lisäksi myös vanhempien ja työntekijöiden välinen yhteistyö. Tällä haluttiin korostaa vanhempien osallisuutta lastensa varhaiskasvatuksessa. (Alasuutari 2010, 21, 39; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Kasvatuskumppanuus on käytössä päivähoidon lisäksi myös koulussa, perhekeskuksessa, lastensuojelussa ja lapsen erilaisissa vapaa-ajan ympäristöissä (Terveys- ja hyvinvoinnin laitos 2012b). Tässä opinnäytetyössä keskitytään kasvatuskumppanuuteen päiväkodissa.

3.1.1 Kasvatuskumppanuuden määritelmä

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan sitä, että vanhemmat ja päivähoidon työntekijät sitoutuvat tietoisesti toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemiseksi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31). Kasvatuskumppanuudessa kaksi lapsen elämän tärkeää osapuolta, lapsen vanhemmat

ja päivähoito, jakavat yhteisen kasvatustehtävän. He jakavat tietojaan, taitojaan, näkemyksiään ja osaamistaan lapsen parhaasta ja parhaaksi yhdessä neuvotellen ja sopien. (Kaskela & Kekkonen 2006, 5, 21.) Kasvatuskumppanuus lähtee aina lapsen tarpeista lapsen edun ja oikeuksien mukaisesti (Salminen & Tynni-nen 2011, 34). Tavoitteena on, että lapsi tulee kokonaisvaltaisesti nähdyksi, ymmärretyksi ja kannatelluksi (Kaskela & Kekkonen 2006, 17).

Kasvatuskumppanuudessa päivähoiton työntekijät osallistuvat lapsen kasvatukseen ja hoitoon vanhempien rinnalla. Näin vanhemmat voivat jakaa kasvatustavastuuta ammattikasvattajien kanssa, saada heiltä tukea omassa kasvatustyössään ja keskustella kasvatuksesta sekä kasvatuseriaatteista. Puhutaan kasvatustavastuun jakamisesta tai jaetusta kasvatustavastuusta, jonka mukaan vanhemmat ovat vastuussa kasvatuksesta kotona ja päivähoiton työntekijät vastaavat lapsen hoidosta ja kasvatuksesta silloin, kun lapsi on päivähoitossa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 8, 20; Koivunen 2009, 151.) Vaikka kasvatuskumppanuudessa osapuolet jakavat kasvatustavastuun, on vanhemmilla lapsensa ensisijainen kasvatustavastuu ja kasvatusoikeus (Koivunen 2009, 153).

Molemmat osapuolet ovat oman alueensa asiantuntijoita: vanhempien asiantuntijuus on tietoa oman lapsen tarpeista, taustasta, luonteesta, tavoista, tottumuksista sekä perheen arjesta. Vanhempien asiantuntijuus korostuu varsinkin hoitosuhteen alussa. Päivähoiton työntekijöillä puolestaan on koulutuksen ja työkokemuksen myötä lapsen kasvatukseen, kasvuun ja kehitykseen liittyvää asiantuntijuutta. (Koivunen 2009, 156.) Kasvatuskumppanuudessa molempien osapuolten näkemykset ovat samanarvoisia, jolloin molempien mielipiteet ja kannat on huomioitava (Alasuutari 2010, 22).

Kasvatuskumppanuus alkaa, kun perhe ottaa yhteyttä päivähoitopaikkaan ja päättyy lapsen lähtiessä pois päivähoitopaikasta. Päivähoiton henkilöstön velvollisuutena on kasvatuskumppanuuden käynnistäminen ja ensimmäinen askel yhteistyössä on aloituskeskustelu, jossa käydään läpi päivähoiton aloitukseen, perheen odotuksiin ja toiveisiin liittyviä kysymyksiä. Heti alusta alkaen on tavoitteena ottaa vanhempien mielipiteet huomioon niin, että ne ovat osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen toteuttamista. (Kaskela & Kekkonen 2006,

13, 41; Salminen & Tynnen 2011, 35.)

Koska kasvatuskumppanuus alkaa rakentua aloituskeskustelusta, käydään sitä kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti; perhettä kuulevalla ja kunnioittavalla, luottamusta ja dialogia rakentavalla tavalla (Kaskela & Kekkonen 2006, 42). Kasvatuskumppanuussuhde syntyy päivähoiton työntekijän tietoisien toiminnan tuloksena (Kaskela & Kekkonen 2006, 5), mutta kehittyäkseen suhde vaatii molempien osapuolten vastavuoroista yhteistyötä (Salminen & Tynnen 2011, 35). Kasvatuskumppanuuden edetessä on tavoitteena monipuolistaa ja syventää osapuolten suhdetta ja keskustelujen sisältöä sitä mukaa, kun osapuolet oppivat tuntemaan toisiaan (Kaskela & Kekkonen 2006, 17). Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kyseessä olisi ystävyysuhde, sillä kasvatuskumppanuus on ammatillista toimintaa. Jos toiselle osapuolista on syntynyt kasvatuskumppanuudesta muunlainen käsitys, täytyy toisen oikaista tämä virheellinen tieto. (Salminen & Tynnen 2011, 56.)

Mikäli päiväkodissa on käytössä omahoitajakäytäntö, on omahoitajan vastuulla kasvatuskumppanuuden toteuttaminen. Hän huolehtii lapsen hoito- ja kasvatussopimusten teosta sekä virallisista keskusteluista vanhempien kanssa. Omahoitajakäytännön hyöty yhteistyössä ja tiedonvälityksessä on myös se, että näin perheellä on tietty työntekijä, jonka kanssa käydään asioita läpi. Omahoitajan kautta tieto välittyy muillekin ryhmän työntekijöille. (Salminen & Tynnen 2011, 8.)

Kasvatuskumppanuuden osapuolilla on monesti erilaiset näkemykset ja tiedot, vaikkakin yhteinen päämäärä, lapsen paras. Tämä osapuolten erilaisuus voi asettaa haasteita kumppanuuden kehittymiselle (Nummenmaa & Karila 2011, 75) ja vaikeuttaa yhteistyötä, jos osapuolet ovat erimielisiä hoito- ja kasvatasioissa. Kyseessä voivat olla arkipäiväiset, lapsen perushoitoon liittyvät asiat kuten lapsen päiväunen tarve päivähoitossa tai kyse voi olla vakavammasta asiasta kuten huolesta lapsen kehityksessä, josta osapuolilla on eriävät näkemykset. Tämän kaltaiset erimielisyydet voivat johtaa siihen, ettei yhteisymmärrystä lasta koskevissa asioissa saavuteta eikä yhteistyötä saada toimimaan. (Kaskela & Kekkonen 2006, 12.)

Vaikeuksia kasvatuskumppanuuden kehittymiselle voi aiheuttaa myös se, ettei osapuolilla ole yhteistä kommunikointikieltä eivätkä he tästä syystä ymmärrä täysin toisiaan. Vanhempien ja päivähoidon yhteistyö voi toimia hyvin vain silloin, kun molempien osapuolten kielitaito riittää tasapuoliseen kommunikointiin, sillä ilman yhteistä kieltä ei kasvatuskumppanuus voi kehittyä ohjeiden ja tavoitteiden mukaisesti. Jos keskusteluihin on mahdollista pyytää tulkki mukaan, auttaa tämä kasvatuskumppanuuden rakentumisessa. (Pelkonen 2007, 43, 60, 65.)

Kun kasvatuskumppanuus on vapaaehtoista, ei vanhempia voida siihen pakottaa, elleivät he halua tehdä yhteistyötä päivähoidon kanssa. Syynä kieltäytymiseen voivat olla esimerkiksi aiemmat kielteiset kokemukset vastaavasta yhteistyöstä, arkuus, vaikeudet ymmärtää käsiteltävää asiaa tai päiväkodin työntekijän mielipiteistä eriävät käsitykset. Vanhemmilla on paljon tunteita mukana, kun kyseessä on oma lapsi ja häntä koskevat asiat, joten päivähoidon ammattilaisten on kunnioitettava vanhempien päätöstä, mikäli nämä kieltäytyvät yhteistyöstä heidän kanssaan. (Koivunen 2009, 153, 165.)

Aina ei kasvatuskumppanuutta ole otettu positiivisesti vastaan päiväkodin työntekijöiden keskuudessa. Kun lapsen perhe otetaan mukaan lapsen varhaiskasvatukseen, voi helposti aiheutua kysymyksiä ja ristiriitaa siitä, kumpi oikein on työn kohteena, lapsi vai koko perhe. Kun aiemmin päivähoidon perustehtävänä on pidetty lapsen varhaiskasvatusta, on päivähoito yhä enemmän perhetyötä, jossa työskennellään tiiviisti myös lapsen vanhempien kanssa. (Mikkola & Nivalainen 2009, 11.) Päivähoidon työntekijät ovat kokeneet kasvatuskumppanuuden asettavan myös heidän oman asiantuntijuutensa ja ammatillisen osaamisensa kyseenalaiseksi. Korostettaessa kasvatuskumppanuutta sekä vanhempien ja kasvattajien tasavertaisuutta nähdään tämän vähentävän ammattilaisten merkitystä. (Alasuutari 2010, 39.)

Parhaimmillaan perheen ja päiväkodin välinen kasvatuskumppanuus on vastavuoroista, tasa-arvoista ja lapsen turvallisuuden tunnetta edistävää. Pahimmillaan kasvatuskumppanuus ja sen tavoittelu voi johtaa siihen, etteivät osapuolet pääse sopuun missään asiassa, ja lapsi väittelyn keskipisteessä tuntee pelkäs-

tään hämmennystä. (Mikkola & Nivalainen 2009, 12.)

Kaskela ja Kekkonen (2006) määrittävät kasvatuskumppanuuden työ- ja toimintatavaksi, prosessiksi, joka alkaa tutustumisesta syventyen vanhempien ja päivähoiton vuorovaikutuksen myötä. Toimintatapana kasvatuskumppanuus on kuitenkin vielä melko uusi, ja hakee jatkuvasti muotoaan ja sisältöään, joten tyhjentävää määritelmää kasvatuskumppanuudesta ei ole olemassa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 5, 79.)

3.1.2 Kasvatuskumppanuuden periaatteet

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman (VASU) mukaan kasvatuskumppanuuden periaatteita ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi, jotka kaikki ovat onnistuneen kasvatuskumppanuuden osatekijöitä (Koivunen 2009, 153). Kaskela ja Kekkonen ovat käsitelleet näitä periaatteita ja avanneet määritelmiä kasvatuskumppanuutta käsittelevässä teoksessaan seuraavasti (Kaskela & Kekkonen 2006).

Kuuntelu ja kuuleminen ovat tärkeä osa vuorovaikutusta ja kasvatuskumppanuuden ensimmäinen periaate. Kumppanuussuhteessa toisen osapuolen kuunteleminen vaatii keskittymistä ja läsnäoloa siten, että kuulee toisen ihmisen asiaa, ajatuksia ja puhetta. Tämä onnistuu vain, jos kuuntelija on empaattinen, rehellinen ja aidosti kiinnostunut toisesta. Mikäli vuoropuhelu muuttuu syyttelyksi, ei kumpikaan osapuoli enää kuule toista eikä keskity kuuntelemaan toisen mielipiteitä. Sen sijaan kuulluksi tuleminen on osapuolille eheyttävä kokemus ja näin ollen tärkeä kasvatuskumppanuuden periaate. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32.)

Toinen kasvatuskumppanuuden periaate on kunnioitus. Kun ihmisellä on kunnioittava asenne toisia kohtaan, hän myös arvostaa muita. Kunnioitusta voi osoittaa avoimella, myönteisellä ja rehellisellä asenteella, kunnioituksen puutetta puolestaan salaamalla asioita, mitätöimällä toista ja osoittamalla, ettei toisen osapuolen mielipiteillä ole mitään merkitystä. Kunnioittavan suhteen rakentu-

mista edesauttaa kuunteleminen, sillä näin voidaan oppia hyväksymään ja ymmärtämään toista osapuolta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.)

Kasvatuskumppanuuden kolmas periaate, luottamus, rakentuu kuulemisesta ja kunnioituksesta. Luottamuksen syntymiseen tarvitaan aikaa ja vuoropuhelua. Päivähoidossa vanhempien luottamus työntekijöitä kohtaan rakentuu usein lapsen kautta; kun vanhemmat huomaavat lapsen luottavan työntekijään, myös heidän oma luottamuksensa kasvaa. Luottamuksen rakentumisessa auttaa, jos vanhemmat voivat vaikuttaa oman lapsensa hoitoon ja kasvatukseen. Myös arkipäivän tapaamiset keskusteluineen luovat perustaa luottamukselle. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36.)

Luottamus rakentuu eri ihmisten kanssa eri tavoin. Toiset tarvitsevat pidemmän ajan siihen, että voivat luottaa toiseen johtuen esimerkiksi aiemmista kokemuksista tai pettymyksistä vastaavissa tilanteissa. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on luoda luottamuksellinen ilmapiiri vanhempien ja henkilökunnan väliseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36.)

Dialogi, kasvatuskumppanuuden neljäs periaate, toteutuu suhteessa, jossa vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden tietämys ja mielipiteet ovat yhtä tärkeitä ja merkityksellisiä. Dialogi on taitoa ajatella, puhua ja toimia yhdessä. Osapuolet voivat olla rehellisiä, suorapuheisia ja myös eri mieltä, koska kuuleminen ja kunnioitus kuuluvat dialogiin. Näin luodaan yhteistä ymmärrystä sovitellen omia ja toisen näkemyksiä yhteen niin, että voidaan päästä molempia osapuolia tyydyttävään lopputulokseen. Kasvatuskumppanuuden rakentumiseen tarvitaan dialogia, sillä toimiakseen kumppanuus tarvitsee hyvää keskusteluilmapiiriä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38.) Kun vanhempien ja kasvattajien välille saadaan luotua avoin ja kuunteleva dialogi, ollaan jo pitkällä toteuttamassa kasvatuskumppanuutta (Koskenlahti 2011, 55).

3.2 Kasvatuskeskustelut

Vanhempien ja päiväkodin välillä on käyty kasvatuskeskusteluja aiemminkin, jo ennen kuin yhteistyöstä alettiin käyttää termiä kasvatuskumppanuus. Hoitosuhteen alkaessa on käyty hoitosuunnitelmakeskustelu lapsen hoivan käytännön asioista. Monissa päiväkodeissa on lisäksi ollut tapana järjestää vanhempien kanssa keskustelutuokio ainakin kerran vuodessa, jolloin on voitu käydä läpi lapsen päiväkotikasvatusta ja -toimintaa. Luonnollisesti ongelmatilanteiden yhteydessä on keskusteluja järjestetty useamminkin. (Alasuutari 2010, 21.)

Kasvatuskumppanuudessa tietoa vaihdetaan monipuolisesti aiemman, yksipuolisesti päivähoidosta vanhemmille suuntautuneen tiedotuksen sijaan. Näin kasvatuskeskustelut edellyttävät vanhemman osallisuutta, osallistumista sekä sitoutumista oman lapsensa päivähoitoon aivan eri tavalla kuin aiemmat kasvatuskeskustelut. (Alasuutari 2010, 57; Kaskela & Kekkonen 2006, 26.)

3.2.1 Varhaiskasvatuskeskustelut – viralliset keskustelut

Varhaiskasvatuskeskustelut, joista käytetään myös termiä vasukeskustelut, ovat yksi kasvatuskumppanuuden muoto ja niiden keskeisenä tehtävänä on kasvatuskumppanuuden vahvistaminen. Keskusteluissa voidaan lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen sekä lapsen varsinaisen hoidon ja kasvatuksen lisäksi sopia muistakin yhteisistä tavoitteista ja käytännöistä. Lisäksi pyrkimyksenä on luoda luottamuksellinen suhde vanhempien ja päivähoiton välille, jolloin yhteistyö myös jatkossa on helppoa ja luontevaa. (Alasuutari 2010, 57; Nummenmaa & Karila 2011, 62–63, 75.)

Vasukeskusteluissa vanhempien ja päivähoiton työntekijän on mahdollista kohdata rauhassa verrattuna arjen kohtaamisiin toiminnan ohessa. Tärkeää vasukeskustelujen onnistumisessa onkin se, että keskusteluaika ja -paikka on valmiiksi sovittu, ja että keskustelutilanteeseen saadaan luotua rauhallinen, luottamuksellinen ja avoin ilmapiiri. Keskusteluihin valmistaudutaan ja ne suunnitellaan huolellisesti etukäteen. (Nummenmaa & Karila 2011, 62–64.)

Koska kyseessä on ammatillinen keskustelu, on sille yleensä asetettu tarkoitus tai tavoite. Heti keskustelun alussa on hyvä sopia niistä tavoitteista, joihin tällä keskustelulla on tarkoitus päästä. Nämä tavoitteet voivat tosin olla eriävät eri osapuolten näkökulmista katsoen. Tärkeää on kuitenkin tiedostaa, mitä varten tiettyä keskustelua käydään ja ammattilaisen tehtävänä on kuljettaa keskustelua asetettujen tavoitteiden mukaisesti. (Nummenmaa & Karila 2011, 27.)

Vasukeskustelussa vanhemmat ja päiväkodin työntekijät vaihtavat ajatuksiaan ja täydentävät toistensa näkemyksiä lapsesta. Työntekijät kertovat vanhemmille siitä, kuinka lapsi toimii päiväkodissa, mitä hän osaa ja missä tarvitsee vielä harjoitusta. (Nummenmaa & Karila 2011, 63, 70.) Vanhemmilla on näin mahdollisuus saada kasvatuksen ammattilaisen arvio omasta lapsestaan ja hänen kehityksestään (Alasuutari 2010, 59). Lapsen vanhemmat puolestaan kertovat siitä, millainen lapsi on kotona, mitä hän mahdollisesti kertoo kotona päiväkodista ja mitä asioita vanhemmat arvostavat ja pitävät tärkeinä. Samalla vanhemmat saavat mahdollisuuden vaikuttaa oman lapsensa asioihin esittämällä omat toiveensa ja ohjeensa päiväkodin henkilökunnalle. (Nummenmaa & Karila 2011, 63–64.)

Vasukeskustelu voidaankin nähdä neuvottelutilanteena, jossa työntekijä kertoo päivähoiton kasvatustoiminnasta ja vanhemmat omista kasvatuseriaatteistaan. Neuvottelussa osapuolten näkemyksiä ja ajatuksia verrataan, ja tämän mukaan sovitaan käytännöistä, joita lapseen sovelletaan päivähoitossa. (Alasuutari 2010, 64–65.) Keskusteluissa nousevat esille myös osapuolten joko samanlaiset tai toisistaan eriävät kasvatuksen arvot ja näkemykset. Ajatus- ja mielipide-eroista johtuen keskustelut voivat olla riitaisiakin, joten työntekijän on osattava kääntää keskustelu niin, että eriävät mielipiteet pystytään kääntämään yhteiseksi toiminnan suunnaksi ja tavoitteeksi. (Nummenmaa & Karila 2011, 61.)

Ammattilaisen vastuulla on, että vuorovaikutustilanteet vanhempien kanssa saadaan toimiviksi. Ammattilaisen on saatava vanhempi vakuuttuneeksi, että ymmärtää hänen kantansa asioista ja myös huomioi vanhemman mielipiteet. (Nummenmaa & Karila 2011, 44.) Myös keskittyminen olennaiseen voi olla

haaste, mikäli jompi kumpi osapuoli eksyy helposti ja jatkuvasti muihin asioihin. Tällöin on työntekijän tehtävänä palauttaa keskustelu oikeisiin aiheisiin. Myös vaikeista asioista puhuminen voidaan kokea ongelmalliseksi. Joskus jo pelkän vasukeskustelun järjestäminen voi olla haaste, kun ei yhteistä keskusteluajan-kohtaa tunnu löytyvän. (Nummenmaa & Karila 2011, 64.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ei vasukeskusteluja ole ohjeistettu kovinkaan paljoa, joten työntekijä voi käyttää keskustelun apuna kysymyksiä, ajattelumalleja tai olettamuksia sisältävää lomaketta. Työntekijöiden valmiudet keskustella ovat erilaisia ja myös vanhemmillä on erilainen asenne keskusteluun; toiset tuovat helpommin asioita esille, toisten on vaikeampi tulla keskusteluun mukaan. (Nummenmaa & Karila 2011, 62, 76.) Keskustelun ei kuitenkaan tarvitse noudattaa ennalta määrättyä kaavaa tiukasti kunhan tavoitteen mukaiset asiat tulevat sovituiksi ja selvitettyiksi (Nummenmaa & Karila 2011, 27).

Vasukeskusteluissa sovitut asiat ohjaavat päiväkodin työntekijöiden työskentelyä antaen pohjan työlle. Jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet ja tavoitteet huomioidaan suunniteltaessa koko ryhmän toimintaa. Tietyin väliajoin täytyy työntekijöiden palata vasukeskustelun aiheisiin ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan niin, että voidaan seurata, onko tavoitteita saavutettu ja mihin asioihin täytyy vielä panostaa. (Nummenmaa & Karila 2011, 63.)

Varhaiskasvatuskeskustelussa voidaan vanhempien kanssa palata aiemmissä keskusteluissa sovittuihin asioihin ja pohtia, ovatko nämä toteutuneet ja pitäisikö jotain sovittua muuttaa. Tyypillisesti näitä laajempia keskusteluja lapsen hoidosta ja kasvatuksesta käydään ainakin kerran vuodessa, tarpeen mukaan useammin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 45–46.) Varhaiskasvatuskeskusteluja käydään lähes kaikkien vanhempien kanssa. Ketään ei voi kuitenkaan keskusteluun pakottaa, joten vanhempien osallistuminen lastaan koskevaan neuvotteluun on vapaaehtoista. (Nummenmaa & Karila 2011, 62.)

3.2.2 Arjen keskustelut – epäviralliset keskustelut

Päivittäinen kohtaaminen vanhempien kanssa on tärkeä tiedonvälityksen muoto (Mikkola & Nivalainen 2009, 34). Arjen keskustelut ovat monesti niin sanottuja ovensuukeskusteluja haku- ja tuontitilanteissa, jolloin voidaan käydä nopeasti läpi lasta koskevaa tietoa, ajatuksia ja tunteita sekä kodin ja päiväkodin tapahtumia. Monesti nämä keskustelut keskeytyvät muun toiminnan ohessa, jolloin ei luottamuksellisten ja arkaluontoisten asioiden esille ottaminen ole mahdollista. Laajemmin asioista voidaan keskustella erikseen sovittavissa hoito- ja kasvatustilanteissa tai varhaiskasvatustilanteissa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 44; Nummenmaa & Karila 2011, 64.)

Mikäli päiväkodissa on käytössä omahoitajakäytäntö, tietää lapsen omahoitaja monesti parhaiten, mitä lapsi on päivän aikana tehnyt ja kokenut. Välttämättä vanhemmat eivät kuitenkaan päivittäin tapaa lapsen omahoitajaa. Tällöin ryhmän muut aikuiset toimivat tiedon välittäjinä ja huolehtivat, että vanhemmat saavat ajankohtaista tietoa lapsensa päivästä. (Mikkola & Nivalainen 2009, 34; Salminen & Tynninen 2011, 54.)

Avoin vuorovaikutus auttaa hoito- ja kasvatuskysymysten jakamisessa. Tätä edistää, jos lapsen tarinoita, tapahtumia, kokemuksia, tunteita ja elämyksiä hoitopäivältä kerrotaan vanhemmille. Näin vanhemmat saavat kuvaa siitä, mitä lapsen elämässä tapahtuu silloin, kun he eivät voi itse olla paikalla. Vanhemmat tietävät, että päivähoidon työntekijät huolehtivat heidän lapsestaan asiantuntevasti, työntekijät puolestaan tietävät, että vanhemmat luottavat heihin ja arvostavat heidän ammattitaitoaan. Tällainen suhde syntyy, kun molemmat osapuolet kunnioittavat toisiaan ja luottavat toisiinsa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 21.)

Hyvillä vuorovaikutustaidoilla voidaan luoda luottamusta, sillä vanhemmat arvostavat henkilöstön vuorovaikutusosaamista ja aitoa kiinnostusta heidän lastaan kohtaan. Kun vanhempien ja päiväkodin välinen vuorovaikutus toimii, kunnioitetaan toisen näkemyksiä ja selvennetään asioita kysymällä ja neuvottelemalla. Kaikissa tilanteissa on pyrittävä kuuntelemaan toista osapuolta niin, että tilanteet tulevat selvitettyiksi. Kun tällaista vuorovaikutusta on vanhempien ja

henkilöstön välillä päivittäin, syntyy perusta toimivalle kasvatuskumppanuudelle. (Salminen & Tynninen 2011, 37–38.)

Vanhempien ja päivähoidon henkilöstön välisten kasvat keskustelujen merkitystä voidaan arvioida eri tavoin. Viime vuosina varhaiskasvat keskusteluja virallisena keskusteluna on alettu pitää tärkeänä yhteistyön muotona kun taas arkipäivän kuulumisten vaihto epävirallisena keskusteluna on jäänyt hieman taka-alalle. Pelkällä vuosittain käytävällä vasu keskustelulla ei kuitenkaan yhteistyötä voi syventää vaan siihen tarvitaan kumpaakin keskustelumootoa. (Nummenmaa & Karila 2011, 78.)

3.3 Muu yhteistyö ja vuorovaikutus

Riitta Halttunen-Sommardahlin vuonna 2006 valmistuneessa tutkimuksessa selvitettiin vanhempien osallisuutta lastensa päivähoitoon. Tutkimuksessa tiedusteltiin, miten vanhemmat olivat osallistuneet päivähoitoon ja millaista yhteistyötä oli päiväkodin kanssa ollut. Ensiksi mainittiin osallistuminen erilaisiin tapahtumiin kuten vanhempien iltoihin ja iltapäiviin, oman ryhmän vanhempien tapaamisiin, puuhailtoihin sekä juhliin eri vuoden aikoina. Toiseksi vanhemmat mainitsivat olleensa mukana päiväkodin vanhempien toimikunnassa, tapahtumien järjestämisessä ja pienimuotoisessa auttamisessa päiväkodissa. Vasta kolmanneksi vanhemmat kertoivat osallistuvansa kasvat keskusteluihin tai muunlaisiin keskusteluihin päiväkodin työntekijän kanssa sekä keskusteluun lasta tuotaessa tai noudettaessa päiväkodista. (Halttunen-Sommardahl 2006, 8–9.)

Eräänä yhteistyön muotona ja kasvat kumppanuuden edistäjänä voidaan pitää myös päiväkodin järjestämää vertaisryhmätoimintaa lasten vanhemmille. Vertaisryhmän tapaamisessa päiväkodin henkilöstö voi ensin alustaa keskusteluja esimerkiksi ajankohtaisilla lasten toimintaan liittyvillä teemoilla. Tämän alustuksen jälkeen voivat vanhemmat keskustella teemoista keskenään. (Alila & Kronqvist 2007, 35.)

Vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen kuuluu myös päiväkodin asioista tiedottaminen. Tällöin päiväkodin on määriteltävä se, miten se tiedottamisen vanhemmille hoitaa; onko käytössä säännöllinen kuukausitiedote vai satunnaisia tiedotteita, käytetäänkö niiden jakeluun sähköpostia vai perinteistä paperitiedotetta. Käytössä voi olla myös ryhmän ilmoitustaulu, jota vanhempien oletetaan seuraavan. (Mikkola & Nivalainen 2009, 65.) Kasvatuskumppanuuteen tällainen yksisuuntainen tiedottaminen ei kuitenkaan sovellu, koska kumppanuuden periaatteena on löytää vanhempia osallistavia yhteistyö- ja viestintämuotoja (Järvinen ym. 2009, 118).

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa päiväkotihoidon tilasta syksyllä 2011. Tarkoituksena oli selvittää ihmisten mielipiteitä päiväkotihoidosta seuraamalla internetin keskustelupalstoja syys–marraskuu 2011 välisenä aikana. Mahdollisimman laajan näkemyksen saamiseksi haluttiin tutkia sekä päivähoiton asiakkaiden että työntekijöiden mielipiteitä. Nettikeskustelun ollessa kyseessä ei kirjoittajan taustaa tosin voi tietää, joten todennäköisesti asiakkaiden ja työntekijöiden lisäksi kirjoittajina oli myös muutoin päivähoitoa tuntevia ihmisiä. Alan asiantuntijat kuten tutkijat sen sijaan haluttiin jättää tämän tutkimuksen ulkopuolelle, joten jos joku kirjoitti nimellään ja ilmoitti myös tittelinsä, voitiin kommentit sen perusteella jättää pois. Tutkimuksessa haluttiin saada tietoa asian jollain tavoin omakohtaisesti kokeneilta, sillä näin oli mahdollista kerätä tietoa samasta asiasta eri näkökulmista (Tuomi & Sarajärvi 2009,84).

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia aiheita keskusteluissa nousee esille sekä onko olemassa joitain tiettyjä aiheita, jotka puhuttavat muita aiheita enemmän. Näin oli mahdollista kartoittaa sitä, millainen on päiväkotien päivähoiton tila ihmisten mielestä tällä hetkellä sekä millaiseen ympäristöön on lastentarhanopettajaksi valmistuva opiskelija siirtymässä. Tutkimustulosten myötä on enemmän tietoa myös siitä, mitä päiväkotihoidolta odotetaan tai mitä kehittämistä päiväkotihoidossa ihmisten mielestä on. Näin tuleva lastentarhanopettaja saa tietoa asioista, joihin hänen pitäisi tulevaisuudessa ammatissaan vaikuttaa.

Tutkimuksen tarkoituksena oli saada vastaus tutkimuskysymykseen: mikä tai mitkä asiat päiväkotihoidosta nousevat esille ja aiheuttavat keskustelua syksyllä 2011? Vastauksen saamiseksi jaettiin kysymys vielä alakysymyksiksi, jotka olivat:

- Millaisia päiväkotiin, päivähoitoon ja varhaiskasvatukseen liittyviä asioita käsitellään internetin keskustelupalstoilla?

- Millaiset aiheet saavat eniten aikaan keskustelua?
- Onko löydettävissä tiettyjä asioita ja aiheita, joita käsitellään muita enemmän tai useammin?

4.2 Tutkimusmenetelmä

Kyseessä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimuksen aineisto analysoitiin käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

4.2.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus käsittää monia erilaisia tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmiä, jotka kaikki voidaan lukea laadulliseksi tutkimukseksi sille ominaisten tunnusmerkkien avulla (Tuomi & Sarajärvi 2009, 9). Pelkistetyimmillään tällainen tutkimus voi olla pelkkä aineiston muodon ei-numeraalinen kuvaus erotuksena kvantitatiivisesta eli määrällisestä tutkimuksesta, jossa aineisto esitetään numerollisessa muodossa (Eskola & Suoranta 1998, 13; Uusitalo 2001, 79).

Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, joten myös tutkimuksen aineisto kerätään todellisissa tilanteissa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 152, 155). Aineiston keruu tapahtuu useimmiten joko haastattelemalla, kyselyllä tai havainnoimalla, jolloin aineisto syntyy tutkijasta riippuen. Tutkimuksen aineisto voidaan kerätä myös analysoimalla erilaisia kirjallisia materiaaleja, kuten päiväkirjoja, kirjeitä, lehtiä tai tv-ohjelmia. Tällöin aineiston voidaan sanoa syntyneen tutkijasta riippumatta. (Eskola & Suoranta 1998, 15; Tuomi & Sarajärvi 2009, 71, 84.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston määrä ei ole ratkaiseva tekijä vaan aineiston laatu. Tarkoituksena ei ole tuottaa tilastollisia yleistyksiä vaan pyrkiä kuvaamaan tai ymmärtämään tiettyä ilmiötä. Näin tutkimuksessa voidaan keskittyä hyvinkin pieneen aineistoon ja analysoida tätä sitten mahdollisimman sy-

vällisesti ja kattavasti. Esimerkiksi haastattelujen määrä ei kvalitatiivisessa tutkimuksessa ole ratkaiseva tekijä vaan niiden laatu ja niiden analysointi; kuinka hyvin haastateltavat henkilöt pystyvät ilmiöstä kertomaan ja kuinka hyvin tutkija osaa näitä vastauksia analysoida ja hyödyntää tutkimuksessaan. (Eskola & Suoranta 1998, 18; Tuomi & Sarajärvi 2009, 85.)

Laadullisessa tutkimuksessa eri tutkimusvaiheet eli aineistonkeruu, analyysi, tulkinta ja raportointi kietoutuvat yhteen eikä niitä aina voida tarkasti erottaa toisistaan (Eskola & Suoranta 1998, 16). Tutkimussuunnitelma elää tutkimuksen etenemisen myötä ja tehtyjä suunnitelmia on muutettava tarvittaessa (Hirsjärvi ym. 2005, 155). Jopa tutkimusongelmaa saatetaan joutua muuttamaan aineistonkeruun kuluessa, jos aineisto osoittautuu erilaiseksi kuin etukäteen suunniteltiin (Eskola & Suoranta 1998, 16). Analysointimenetelmä on kuitenkin päätettävä jo ennen aineiston keräämistä, sillä menetelmän mukaisesti voi jo ennakoita suunnitella tutkimusta, aineiston keräämistä sekä aineiston analysointia. Näin voi välttyä turhan materiaalin keräämiseltä ja keskittyä vain siihen materiaaliin, mitä tutkimuksessa todella tarvitaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 70.)

Tutkijan asema ja koko tutkimusprosessi ovat kvalitatiivisessa tutkimuksessa erilaisia kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkijalla on vapaus suunnitella ja toteuttaa tutkimus haluamallaan tavalla, mikä tekee tutkimusprosessista joustavan. Myös aineiston analyysi on vähemmän standardoitua kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Tästä johtuen tutkijan on annettava tarkka selvitys kaikesta siitä, mitä tutkimuksessa on milloinkin tehty ja mikä on johtanut tutkimuksen lopullisiin johtopäätöksiin. Tutkijan päättely on oltava arvioitavissa ja seurattavissa. (Eskola & Suoranta 1998, 20; Mäkelä 1995, 53, 59.)

Arvioitaessa kvalitatiivista tutkimusta ei validiteetin ja reliabiliteetin käsitteitä voida niiden perinteisessä tarkoituksessa käyttää luotettavuuden perusteiksi (Eskola & Suoranta 1998, 212). Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa on tutkittu juuri sitä, mitä on ollut tarkoituskin tutkia. Reliabiliteetti eli tutkimustulosten toistettavuus puolestaan tarkoittaa sitä, että jos tutkimus tehtäisiin uudelleen, olisivat tulokset täysin samat. Käsitteet on alun perin luotu määrälli-

sen tutkimuksen käyttöön ja siihen ne laadullista tutkimusta paremmin soveltuvatkin. Kun määrällisessä tutkimuksessa etsitään yhtä konkreettista todellisuutta ja tietoa, on laadullisen tutkimuksen tavoitteena ilmiön tai asian kuvailu, jolloin ei tulosten oikeellisuudesta voi puhua. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136.) Laadullisessa tutkimuksessa keskeisin tutkimusväline on tutkija itse, joten tutkija on myös luotettavuuden tärkein kriteeri (Eskola & Suoranta 1998, 211).

4.2.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikessa laadullisessa tutkimuksessa. Sisällönanalyysilla voidaan tarkoittaa lähes mitä tahansa tutkimusaineiston tiivistämistä tai luokittelemista ilman, että tälle aineiston käsittelylle annetaan tiukkoja raameja tai sääntöjä. Laadullisen tutkimuksen lisäksi sisällönanalyysia voidaan käyttää myös määrällisessä tutkimuksessa, jolloin käytössä on määrällinen sisällönanalyysi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 6, 91.)

Sisällönanalyysilla voidaan tutkia dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Dokumentteja voivat olla kirjat, artikkelit, päiväkirjat, kirjeet, haastattelut, puheet, keskustelut, raportit ja lähes kaikki kirjallisessa muodossa oleva materiaali. Sisällönanalyysilla aineisto järjestetään selkeään muotoon siten, ettei sen sisältämää tietoa hävitetä, vaan se esitetään tiivistetyssä muodossa. Näin laajasta aineistosta saadaan tutkimuksen tuloksena yhtenäistä informaatiota järjestetyssä ja tiivistetyssä muodossa. Johtopäätöksiä ei sisällönanalyysilla voida tehdä, joten ne täytyy tutkijan tehdä vielä erikseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103, 108.)

Sisällönanalyysin ohella voidaan puhua sisällön erittelystä, kun aineistoa käsitellään kvantitatiivisin keinoin. Tällöin analysoidaan sitä, mitä tai miten jostakin asiasta on kerrottu ja aineistosta lasketaan, kuinka monta kertaa jokin yksittäinen sana tai aihe aineistossa esiintyy. Sisällön erittely sopii hyvin tutkittaessa esimerkiksi mediassa käytävää keskustelua. Tällöin voidaan luokat nimetä ai-
hetta kuvaavan useamman sanan lauseeksi tai ajatukselliseksi kokonaisuudeksi

pelkän yhden sanan sijaan. (Eskola & Suoranta 1998, 186.)

Tässä tutkimuksessa tutkimusongelma määritti käytetyn tutkimusmenetelmän. Koska sisällönanalyysi soveltuu erilaisten dokumenttien analysointiin, soveltuivat se hyvin myös internetin keskustelupalstojen kirjoitusten analysointiin. Lisäksi haluttiin tutkia sitä, mitkä aiheet olivat suosituimpia, ja tähän sisällönanalyysi sopi hyvin aineiston luokitteluineen sekä mahdollisuudella kvantifioida aiheita.

4.3 Tutkimusaineiston keruu

Tutkimuksen aineisto kerättiin etukäteen valittuja internetin keskustelupalstoja seuraamalla syys-marraskuussa 2011. Internetin keskustelupalstalla tarkoitetaan internetissä toimivaa verkkosivustoa, joka mahdollistaa ei-reaaliaikaisen viestinnän. Tämä tarkoittaa sitä, että kirjoitukset jäävät näkyviin pidemmäksi aikaa, jolloin vanhoihin keskusteluihin voi palata myöhemmin. Jotkut keskustelupalstat vaativat käyttäjän rekisteröitymisen ennen kuin palstalle on mahdollista kirjoittaa. Näin keskustelua voidaan helposti valvoa. Yleisille keskustelupalstoille sitä vastoin ei yleensä vaadita rekisteröitymistä, jolloin keskusteluun voi osallistua täysin anonyyminä. (Saarikoski, Suominen, Turtiainen & Östman 2009, 11, 13, 216, 274.) Keskustelupalsta voi olla valvottu, jolloin kaikki viestit tarkistetaan ennen kuin ne ilmestyvät muiden luettavaksi. Valvomatonta keskustelupalstaa valvotaan vain jälkikäteen lukijoiden omasta toimesta. (Hellman 2010.)

Tutkimukseen valittiin Helsingin Sanomien (hs.fi), Iltalehden (iltalehti.fi), Kakspulus-lehden (kaksplus.fi), Vauva-lehden (vauva.fi) sekä Suomi24-verkkoyhteisön (suomi24.fi) keskustelupalstat. Nämä keskustelupalstat valittiin, koska ne ovat tunnettuja ja näin voitiin olettaa, että kirjoittelu niillä on vilkasta ja keskusteluissa käsitellään myös tämän tutkimuksen aihetta. Alun perin suunnitelmana oli kerätä aineistoa myös Helsingin Sanomat -lehden yleisönosastolta, mutta hyvin pian tutkimusjakson alettua kävi ilmi, ettei lehden yleisönosastolla juuri yksittäisten henkilöiden mielipidekirjoituksia ole. Jos päivähoidosta joitain kirjoituksia olikin, niiden kirjoittajina olivat päivähoidon ja varhaiskasvatuksen asiantuntijat. Näin aineisto päätettiin hankkia kokonaisuudessaan internetin keskustelupalstoilta.

Hakusanoina käytettiin sanoja päivähoito, varhaiskasvatus ja päiväkotia. Näin varmistettiin se, että saadaan oikeanlaista materiaalia tutkimuskysymystä selvittämään. Mikäli keskustelupalstalla oli mahdollisuus hakea kirjoituksia hakusanalla, tätä mahdollisuutta käytettiin. Kaikilla keskustelupalstoilla hakumahdollisuutta ei kuitenkaan ollut, joten silloin keskusteluista valittiin ensin tutkimuskysymykseen ja hakusanoihin sopiva aihe, esimerkkinä perhe, ja tämän jälkeen selattiin tämän aihe ryhmän alla olevia keskusteluotsikoita. Tutkimuskysymykseen sopivan aiheen löydyttyä tutkittiin lähemmin keskustelua, jotta saatiin selvitettyä, sisältääkö viestiketju sopivaa tutkimusaineistoa. Näin tehtiin Iltalehden keskustelupalstan kohdalla.

Hakusanojen avulla keskusteluista poimittiin kaikki päiväkotia, päivähoitoa ja varhaiskasvatusta käsittelevä aineisto esimerkkeinä kasvatuskumppanuus, päiväkotien ryhmäkoot ja työntekijöiden ammattitaito. Kaikki muu keskustelu jätettiin lopullisesta aineistosta pois, esimerkkinä se, minkä ikäisenä lapsi kannattaisi viedä päivähoitoon. Myös kaikki muut päivähoitoon ja varhaiskasvatuksen muodot rajattiin pois. Näin ollen keskusteluja, joissa käsiteltiin perhepäivähoitoa, ryhmäperhepäivähoitoa tai erilaisia alle kouluikäisten kerhoja, ei hyväksytty tutkimusaineistoon mukaan.

Keskustelupalstoja seurattaessa selvisi hyvin pian, että eri areenoilla käydään erityyppistä keskustelua päivähoitoon liittyen. Eniten aineistoa kertyi niin sanotuilta yleisiltä keskustelupalstoilta eli Iltalehden, Helsingin Sanomien ja Suomi24:n areenoilta. Lähinnä lapsiperheille tarkoitetuilla Vauva- ja Kakspluslehtien keskustelupalstoilla käsiteltiin enemmän toisen tyyppisiä päivähoitoon liittyviä asioita esimerkkinä päivähoitoon aloittaminen ja päivähoitomaksut. Tutkimusaiheen rajauksen myötä ei näitä sinänsä mielenkiintoisia kirjoituksia voinut tutkimuksen aineistona hyödyntää.

Keskustelupalstojen tarjontaan tutustuttiin ensimmäisen kerran syyskuun puolessa välissä 2011, jolloin jokaisen keskustelupalstan kirjoituksia käytiin läpi tietokoneen ruudulta. Näin saatiin kuvaa siitä, löytyykö keskustelupalstoilta yleensä mitään päiväkotia ja päivähoitoon liittyvää, ja millaisia aiheita mahdollisesti löytyy. Ensimmäinen varsinainen tiedonhaku tehtiin 27.10.2011. Tällöin

käytiin jokainen tutkimukseen kuuluva keskustelupalsta läpi järjestelmällisesti hakusanoja käyttäen ja viestiketjuja läpi käyden. Tutkimusaineistoksi hyväksyttiin vain ajalla 1.9.–26.10.2011 kirjoitetut viestit, joten viestiketjuun tätä aiemmin kirjoitetut tekstit hylättiin.

Tämän jälkeen kopioitiin Word-tekstinkäsittelyohjelmaan kaikki hiemankin tutkimuskysymykseen vastaavat keskustelut ja viestit. Jokaisesta keskustelupalstasta tehtiin oma Word-tiedostonsa epäselvyyksien välttämiseksi. Viestin yhteyteen tallennettiin myös päivämäärä, jolloin kirjoitus oli tehty, sekä alkuperäisen viestiketjun otsikko. Näin haluttiin varmistaa se, että viesti löytyy uudelleen, mikäli tutkimuksen jossain vaiheessa tarvitsisi jotain tietoa tarkistaa.

Näin käytiin läpi kaikki tutkimukseen valitut keskustelupalstat ja kopioitiin tekstiä tiedostoihin. Vasta kun kaikki keskustelut oli käyty läpi, muokattiin Word-tiedostoja siten, että muun muassa poistettiin ylimääräisiä tyhjiä rivejä ja kopioidessa epähuomiossa mukaan tulleita keskustelupalstan komentoja kuten ”Vastaa” ja ”Ilmoita asiattomasta viestistä”. Tämän jälkeen koottu Word-tiedosto tulostettiin. Vaikka aineiston hankintavaihe oli tässä vaiheessa vielä kesken, alettiin kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypilliseen tapaan samanaikaisesti jo analysoida tätä kerättyä vajaan kahden kuukauden aineistoa. Koko teksti luettiin läpi ja yliviivauskynällä merkittiin kaikki tutkimuskysymykseen vastaavat kohdat. Pitkistä kirjoituksista saattoi löytyä kappale tai lause, missä käsiteltiin päivähoidtoa tai sitten koko kirjoitus oli tutkimusaineistoksi sopivaa. Tämän enempää ei aineistoa vielä tässä vaiheessa analysoitu.

Aineiston keruu toistettiin 12.12.2011, jolloin muokattiin Word-tiedostoksi viestit ajalta 27.10.–30.11.2011. Ensi vaiheen tapaan aineisto analysoitiin alustavasti, jonka jälkeen koko aineisto oli valmis tarkempaan tutkimiseen.

4.4 Tutkimusaineiston analysointi

Varsinainen aineiston analyysi aloitettiin siten, että aineiston korostetut kohdat käytiin uudelleen läpi. Jokaisen kohdan aihe tai asia nimettiin sen sisältöä ku-

vaavasti, joko yhdellä sanalla tai muutaman sanan lauseella. Samalla tämä nimi numeroitiin ja numero merkittiin tekstiin. Näin samalle numerolle saatiin kaikki samaa aihetta lähellä olevat tekstit. Mikäli jossain kirjoituksessa oli käsitelty monia eri asioita, merkittiin tekstin viereen kaikki ne aihe numerot, joita siinä oli käsitelty. Näin saatiin koko aineisto jaettua ryhmiin.

Tässä ensimmäisessä analyysissä oli mukana yhteensä 106 kirjoitusta, joiden aihealueet olivat:

1. Muuttuneet lapset
2. Ongelmat perheissä
3. Päivähoidon arki
4. Vuorovaikutus
5. Kasvattajan ominaisuuksia
6. Vaitiolovelvollisuus
7. Päivähoidon kehittäminen
8. Lapsen tarpeet
9. Päiväkotiryhmän aktiivisuus
10. Sopiva päivähoiton aloitusikä
11. Positiivinen mielipide
12. Uskontokasvatus
13. Käyttö- ja täyttöaste
14. Tilat
15. Kasvatusvastuu
16. Kasvattajat etsivät vikoja lapsesta
17. Vinkkejä päivähoitoon
18. Turvallisuus

Tällä alkuperäisellä listalla oli mukana myös sellaisia aiheita, jotka eivät tutkimuksen rajauksen mukaisesti tutkimuksen alueeseen kuuluneet kuten Ongelmat perheissä (kohta 2) sekä Sopiva päivähoiton aloitusikä (kohta 10). Alustavan analyysin läpi aiheet olivat päässeet, koska kirjoitus oli sisältänyt rajauksen ulkopuolelle jäävän materiaalin lisäksi myös tutkimusaineistoon kuuluvaa tekstiä. Tämän ensimmäisen analyysin jälkeen nämä ryhmät rajattiin pois tutkimukseen kuulumattomina.

Tämän jälkeen käytettiin kvantitatiivista menetelmää laskemalla, kuinka monta kertaa mikäkin numero esiintyi aineistossa eli kuinka monta kertaa kutakin ai-
hetta oli käsitelty kirjoituksissa tämän kolmen kuukauden tarkastelujakson aika-
na. Näin menetellen saatiin selville lopullisen tutkimuksen kohteet. Pääryhmän
3 aiheita eli päiväkodin arkea oli käsitelty 42 kirjoituksessa ja pääryhmän 4 ai-
heita eli vuorovaikutukseen liittyviä asioita puolestaan 30 kirjoituksessa. Nämä
kaksi ryhmää olivat selvästi muita aiheita suosittumia, joten ne otettiin lähem-
pään tarkasteluun.

Kumpikin näistä pääryhmistä jaettiin vielä alaryhmiin eli tutkittiin, mitä eri aihe-
alueita ne sisältävät. Pääryhmän 3 alaryhmät olivat:

1. Kasvattajia liian vähän
2. Kiire
3. Liian suuret ryhmät
4. Koulutus
5. Laatu
6. Työtaakka
7. Kaoottinen tila, hullujen huone
8. Ei saada työntekijöitä, nykyiset lähtee
9. Vaihtuvuus
10. Omahoitaja

Pääryhmän 4 alaryhmät olivat:

1. Arkipäivän kuulumiset
2. Vuorovaikutus yleensä
3. Kasvatuskumppanuus
4. Vanhempainvartti
5. Viralliset keskustelut
6. Vasukeskustelut
7. Ei saa tarpeeksi tietoa
8. Yhteistyö

Myös nämä alaryhmät käytiin läpi kvantitatiivisella menetelmällä, jonka jälkeen
näitä lukuja verrattiin vielä alkuperäisen luokituksen mukaisiin eli pääryhmien

lukuihin. Tällä haluttiin varmistaa se, ettei lopulliseen, tarkempaan käsittelyyn valita väärää ryhmää, mikäli jokin alkuperäinen, pääryhmän aihe olisikin suosittumpi kuin nämä tarkempaan käsittelyyn valitut. Tarkemmassakin analyysissä näiden kahden pääryhmän alaryhmät olivat kuitenkin niin ylivoimaisen suosittuja, että oikeat ryhmät oli varmasti valittu.

Alkuperäinen suunnitelma oli keskittyä yhden tai kahden luokan tarkempaan tutkimiseen sen sijaan että pyrittäisiin selvittämään hieman koko tutkimusaineistoa. Tätä suunnitelmaa oltiin tosin valmiita muokkaamaan muun muassa siinä tapauksessa, ettei aineistosta olisikaan löytynyt mitään muita suositumpaa aihetta tai aiheryhmää. Kun nämä kaksi pääryhmää nousivat niin selvästi esille muusta tutkimusaineistosta, oli niiden valinta lopullisen tarkastelun kohteeksi luonnollista. Muita keskusteluissa mainittuja pääryhmiä käytiin myös läpi, tosin vain pintapuolisesti.

Aineistoa analysoitiin alustavasti koko tutkimuskauden ajan siten, että samalla pystyttiin suunnittelemaan sopivaa teoria-aineistoa tutkimuksen ympärille. Lopullinen teoria päätettiin kuitenkin vasta tutkimusaineiston lopullisen analyysin jälkeen, koska keskustelujen aiheet vaihtelivat suuresti tutkimuskauden aikana. Alun perin suunnitellusta teoriasta täytyi lopulta muokata paremmin tutkimustuloksia vastaavaa.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Opinnäytetyön tutkimusaineiston analysoinnin tulos ja vastaus aiemmin esitettyyn tutkimuskysymykseen ”mikä tai mitkä asiat päiväkotihoidossa nousevat esille ja aiheuttavat keskustelua syksyllä 2011?” oli, että eniten kirjoittelua tutkimuksessa seuratuilla internetin keskustelupalstoilla aiheuttivat päiväkodin arkeen liittyvät ja arkeen vaikuttavat asiat kuten henkilökunnan määrä ja vaihtuvuus, lapsiryhmien koko sekä päivähoiton laatu. Tämän lisäksi keskusteltiin paljon vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä ja vuorovaikutuksesta sekä yhteistyön muodoista kuten kasvatuskumppanuudesta ja kasvatuskeskusteluista.

Seuraavassa aineistoa ja tutkimuksen tuloksia käsitellään siten, että ensin käydään läpi nämä eniten esillä olleet aiheet. Molemmat pääryhmät on tässä tarkastelussa jaettu alaryhmiin siten, että eniten käsiteltyjä aiheita on koottu saman otsikon alle. Näin päivähoiton arkea kuvataan käsittelemällä henkilökuntaa, omahoitajakäytäntöä, ryhmäkokoja ja arjen laatua. Vanhempien ja päiväkodin yhteistyötä puolestaan kuvataan kasvatuskumppanuuden, virallisten keskustelujen sekä epävirallisten keskustelujen kautta. Luvun loppuksi on lisäksi yhteenveto niistä aiheista, joita nettikeskusteluissa kommentoitiin, mutta jotka eivät kuitenkaan olleet suosituimpien aiheiden joukossa. Tekstiin on liitetty joitain suoria lainauksia keskustelupalstojen kirjoituksista, koska näin oli mahdollista saada kuvaa kirjoituksista ja niiden tyylistä.

5.1 Päiväkodin arki

Päiväkodin arjella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa sitä arkea, mitä päiväkodin työntekijät ja lapset elävät päivittäin päiväkodissa. Arkea käsitelleissä keskusteluissa nousi esille se, että henkilökuntaa on päiväkodeissa aivan liian vähän lapsi- ja työmäärään verrattuna. Nykyiset suuret ryhmäkoot sekä henkilökunnan vaihtuvuus kuormittavat ja väsyttävät sekä aikuisia että lapsia. Nämä tekijät sekä niistä johtuvat tai niiden aiheuttamat asiat saivat aikaan monenlaisia pohdin-

toja keskustelupalstoilla.

5.1.1 Henkilökunta

Henkilökunta, sen vähyys ja vaihtuvuus olivat aiheita, jotka saivat aikaan keskustelua. Yleinen kommentti tuntui olevan, että henkilökuntaa on liian vähän, sillä näin kirjoittivat sekä päivähoidon asiakkaat että itse päiväkodissa työskentelevät. Tosin molemmat osapuolet kommentoivat myös sitä, ettei aina ole ongelmana henkilökunnan määrä, vaan myös heidän motivaationsa tehdä työtä lasten kanssa.

Vähäiseen henkilökunnan määrään ja siitä aiheutuvaan turvallisuusongelmaan puuttui kirjoittaja, jonka mielestä ulkona on liian vähän aikuisia valvomassa lapsia. Hänen mukaansa lapset tulevat päiväkodin pihalle yksinään ja ovat jonkun aikaa keskenään ennen kuin aikuinen ehtii tulla mukaan. Kirjoituksissa pohdittiin myös sitä, miten käy, kun haastavia lapsia on hoitamassa ja vahtimassa liian vähän aikuisia.

S1: Miten muutama aikuinen pystyy takaamaan ryhmässä lasten turvallisuuden kun lapset ovat niin haastavia?

Tutkimusten mukaan kuitenkin sekä vanhemmat että päiväkodin työntekijät ovat sitä mieltä, ettei lasten turvallisuus saa missään tilanteessa vaarantua (Järvinen ym. 2009, 203). Turvallisuusnäkökulman lisäksi henkilökunnan vähyys tuli ilmi arkipäivän tilanteissa. Lisää työntekijöitä kaivattiin lapsen ulkopukeutumisen avustamiseen ja varmistamiseen, että lapsella on varmasti oikeanlainen vaateetus päällään. Vastakommenttina tähän kirjoitukseen oli ajan ja työntekijöiden puute.

S2: Ei sitä aikaa vaan iltapäivällä ole, kun on välipala ja sitten onkin enää kaksi työntekijää... Ja neljältä yleensä jää töihin vain iltavuorolainen.

Vaikka kirjoituksista suuri osa liittyi jollain tapaa päiväkodin arkeen liittyviin asioihin, kommentoitiin niissä jopa yllättävän vähän varsinaisia kasvatus-, opetus-

ja hoitotilanteita. Toisaalta vanhemmat eivät ole näissä tuokioissa normaalisti mukana, eivätkä työntekijäkään ottaneet niitä keskustelupalstalla esille.

Henkilökunnan runsas vaihtuvuus mainittiin useassa kirjoituksessa. Jos työntekijät ryhmässä vaihtuvat usein, ei lapsi ehdi kiintyä eikä muodostaa minkäänlaista tunnesidettä yhteenkään heistä. Vaihtuvuus nähtiin etenkin kunnallisen päivähoidon ongelmana.

HS1: ...hoitajia heitellään ryhmän koon mukaan päivittäin eri paikkoihin.

Kalliala (2008) toteaa päivähoiton työntekijöiden vaihtumisen vievän voimavaroja. Kun työsuhteet ovat lyhyitä, rasittaa tämä työntekijöiden jatkuva vaihtuminen sekä kollegoja että päivähoitossa olevia lapsia. Suuren vaihtuvuuden myötä ovat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainitut pysyvät ihmissuhteet monessa päiväkodissa saavuttamaton tavoite. (Kalliala 2008, 87.)

Henkilökunnan työmäärän koettiin kasvaneen merkittävästi. Kun samaan aikaan lapsia on paljon ja joukossa aiempaa enemmän erityislapsia, riittää työssä haastetta. Työntekijöiden väsymys ja ainainen kiire olivatkin mukana monessa kommentissa. Useat keskustelijat, itse päiväkodin työntekijöitä, kokivat, että heiltä vaaditaan jatkuvasti enemmän samalla kun lapset ovat entistä haastavampia ja vanhemmat vaativampia.

S3: Hoitajat ajetaan pikkuhiljaa loppuun.

Yhteiskunnan muutoksessa myös perheiden tarpeet ovat kasvaneet ja lasten ongelmat lisääntyneet, jolloin päivähoiton tukea tarvitaan ja vaaditaan yhä enemmän. Tämän myötä päivähoiton henkilöstön työtehtävien määrä ja työn vaatimukset ovat lisääntyneet. (Alila & Kronqvist 2007, 30; Mikkola & Nivalainen 2009, 7.) Näistä uusista tehtävistä ja haasteista täytyisi kuitenkin pystyä suoriutumaan entisen työajan puitteissa, jolloin ajasta onkin tullut päiväkodin työntekijöiden työtä suuresti ohjaava tekijä (Kokljuschkin 2001, 19).

Erään keskustelijan mielestä päiväkodin työntekijöiltä vaaditaan lähes mahdotomia ja heidän odotetaan olevan jonkinlaisia yli-ihmisiä. Ikinä ei saisi olla huonoja päiviä, vaan päiväkodin työntekijöiden odotetaan olevan tyytyväisiä työntekijöitä päivästä toiseen. Ikinä ei saisi myöskään kyllästyä eikä väsyä työhönsä muiden alojen työntekijöiden tapaan, sillä tällainen ei kirjoittajan mukaan ole sallittua lasten kanssa työskenteleville. Kirjoituksella haluttiin saada hieman ymmärrystä päiväkotien työntekijöille.

S4: ...koska usko tai älä, me olemme ihan samanlaisia ihmisiä kuin sinä tai kuka tahansa.

Hujala-Huttusen ja Nivalan päivähoidon käyttäjistä tehdyn tutkimuksen mukaan osa vanhemmista vaatii tietoisesti ja aktiivisesti lapselleen laadukasta hoitoa ja kasvatusta. He ovat valmiit esittämään kärkevääkin kritiikkiä päivähoidon työntekijöiden toiminnasta, mikäli hoito ei vastaa heidän omaa näkemystään laadukkaasta toiminnasta. (Koivula 2004, 82.)

Jonkin verran kirjoitettiin työntekijöiden valittavan asioista turhaan. Esimerkiksi jos henkilökuntaa on paljon samanaikaisesti pois, täytyy toimintaa ja suunnitelmia sopeuttaa sen mukaan, vaihtaa vaikkapa askartelutuokio ulkoiluun päiväkodin omalla pihalla. Epäiltiin myös sitä, että työntekijät ovat niin tottuneita ja alistuneita päiväkodissa vallitsevaan kaaokseen, etteivät edes yritä muuttaa tilannetta. Myös muutama omien sanojensa mukaan päiväkodissa työskentelevä oli tätä mieltä.

IL1: ...ja henkilökunta vain marttyreinä vaikertaa omaa oloaan..

IL2: Vaatikaa lisää hoitajia, älkääkä valittako.

Päiväkodissa työskentelevä kirjoitti tietävänsä kokemuksesta, että useimmat päiväkotien työntekijöistä ovat erittäin motivoituneita ja halukkaita työskentelemään lasten kanssa. Rahan takia ei hänen mukaansa tällä alalla työskennellä. Jatkuva kiire ja ajanpuute aiheuttavat kuitenkin kamppailua huonon omantunnon kanssa, kun vilkkaammat lapset vievät väistämättä paljon aikaa ja voimia. Näin aremmat lapset jäävät ilman tarvitsemaansa huomiota.

HS2: ...meluisimmat saavat sen huomion mitä henkilökunnalta liikenee.

S1: Harmitti niitten ”mukavempien” lasten puolesta, että niille ei jäänyt juuri yhtään aikaa.

Jokainen lapsi on omanlaisensa persoona ja jokainen lapsi täytyisi huomioida yksilönä myös päivähoitossa. Lapsen yksilölliset piirteet ja tarpeet täytyisi pysytellä huomioimaan, kun tehdään kasvatustyötä ja tuetaan lapsen kehitystä. Suuressa päiväkotiryhmässä tämä voi olla melko vaikea tehtävä toteuttaa. (Koivunen 2009, 19.)

Päiväkodin työntekijöihin kohdistuu monenlaisia odotuksia. Heidän odotetaan työskentelevän tietoisesti ja tavoitteellisesti lasten kanssa niin, että lasten kasvua ohjataan yksilöllisesti. Työntekijöiden odotetaan myös työskentelevän yhdessä vanhempien kanssa kasvatuskumppanuuden nimissä. Moniammatillisessa verkostossa lasten ja perheiden tukena toimiessaan työntekijät käyvät monenlaisia neuvotteluja ja keskusteluja eri yhteistyötahojen kanssa. Kaikki nämä kuuluvat nykyiseen päivähoiton ammattikasvattajan arkeen lisäten työmäärää ilman että minkäänlaisia lisäresursseja uusien työtehtävien hoitamiseksi on annettu. (Nummenmaa & Karila 2011, 15.)

5.1.2 Omahoitajakäytäntö

Ihmissuhteiden jatkuvuutta päiväkodissa kommentoitiin kertomalla omahoitajakäytännöstä. Onnistuessaan tämä käytäntö mahdollistaisi sen, että lapsi saisi kokea pysyvyyttä ihmissuhteissaan päiväkodissa. Omahoitajakäytäntöä puolustettiin sillä, että näin joku olisi hyvin perillä lapsen asioista ja mahdollisiin epäkohtiin päästäisiin puuttumaan ajoissa. Parempana vaihtoehtona pidettiin sitä, että yksi työntekijä keskittyisi muutamaan lapseen ja tuntisi nämä hyvin kuin että ryhmän jokainen työntekijä jakaisi aikaansa jatkuvasti hieman ryhmän jokaiselle lapselle tuntien jokaista kuitenkin vain pintapuolisesti.

S5: omahoitaja kyllä pystyy huomattavasti paremmin kantamaan neljän lapsen päivähoitoarkea ja kehitystä mielessään kuin hoitaja

joka hoitaa kaikkia ryhmän lapsia yhtä pinnallisesti.

Kirjoittajan mukaan vasta merkittävän suhteen kautta päiväkodin työntekijä pystyy ymmärtämään lasta. Kun työntekijä ymmärtää lasta, voi hän ymmärtää ja auttaa myös lapsen vanhempia. Tämä ei kirjoittajan mukaan vaadi omahoitajan jatkuvaa läsnäoloa, vaan sen, että tämä kykenee luomaan hyvän ja läheisen suhteen lapseen ja tämän vanhempiin.

Omahoitajakäytännössä nähtiin olevan myös ongelmia liittyen juuri työntekijän paikalla oloon. Kun sama työntekijä ei kuitenkaan ole työvuorossa aamusta iltaan, täytyy lapsen pystyä luottamaan päiväkodin muihinkin aikuisiin. Lapsen omahoitajalla on myös vuosilomansa ja mahdolliset sairaslomansa, joten käytännössä nähtiin ongelmalliseksi toteuttaa se, että lapsella olisi jatkuvasti vierellään sama aikuinen. Myös kiire sekä työntekijöiden vaihtuvuus aiheuttavat sen, ettei omahoitajakäytäntöä välttämättä voida toteuttaa päiväkodeissa.

Varsinkin hoitosuhteen alussa omahoitaja olisi suositeltava ratkaisu, sillä näin lapsella olisi yksi nimetty hoitaja, jonka kanssa opetella päiväkotiarkea. Kun lapsen turvallisuuden tunne ajan myötä kasvaisi, olisi tutun hoitajan kanssa helppompaa lähestyä päiväkodin lapsia ja muita aikuisia. (Kalliala 2012, 163; Kaskela & Kekkonen 2006, 44.) Tehokkuuden vaatiminen voi kuitenkin karsia omahoitajakäytäntöä päiväkodeissa. Yhdellä työntekijällä ei välttämättä ole mahdollisuutta keskittyä vain yhteen lapseen ja hänen vanhempiinsa, joten lapsen pehmeä lasku uuteen arkeen oman hoitajan kanssa voi jäädä haaveeksi. (Kalliala 2012, 31.)

5.1.3 Ryhmäkoko

Hyvin yksimielisiä keskustelijat olivat siitä, että nykyiset päiväkotien ryhmäkoot ovat liian suuria, eivät ainoastaan suhteessa ryhmän aikuisten määrään, vaan lapsia on yhdessä ryhmässä liian paljon. Keskustelijoiden mukaan tämä aiheuttaa jatkuvaa kiirettä ja kaaosta päiväkoteihin työntekijöiden työtaakan kasvaessa samalla kun päivähoidon laatu heikkenee. Tilanteen nähtiin pahimmillaan

johtavan siihen, että työntekijät vaihtavat muun alan töihin eikä uusia, päteviä työntekijöitä saada tilalle.

Nykyisiä ryhmäkokoja kritisoitiin kovasti, sillä suurella lapsiryhmällä koettiin olevan vain negatiivisia vaikutuksia niin lapsiin kuin aikuisiin. Suurten ryhmäkokojen nähtiin vievän niin paljon aikaa ja energiaa työntekijöiltä, että hienot toimintasuunnitelmat on unohdettava, kun tärkein asia on ryhmän turvallisuuden takaaminen.

HS3: Päiväkotien isot ryhmäkoot, riittämätön henkilökuntamäärä lisäävät vain lasten rauhattomuutta ja tasapainottomuutta.

HS4: ...päiväkodeissa hoitajat ovat kuormittuneita eivätkä yksinkertaisesti pysty vastaamaan jokaisen lapsen emotionaalisiin tarpeisiin.

Suurissa ryhmissä ei lapsia aina ehditä huomioida tarpeeksi eikä varsinkaan kohdata jokaista lasta yksilöllisesti. Eli vaikka Varhaiskasvatussuunnitelmassa painotetaan lapsen yksilöllistä huomioimista, ei tämä ajan puutteen vuoksi käytännössä toteudu. (Koivunen 2009, 47–48; Mikkola & Nivalainen 2009, 14.)

Eräs kirjoittaja vertasikin päiväkotia hoitolaitokseen tai varastoon. Toinen kirjoittaja puolestaan kritisoi sitä, että lapsia ylipäätään viedään näihin päivä”kodeiksi” kutsuttuihin laitoksiin, jossa kellään ei ole tarpeeksi aikaa.

HS2: Lapset kyllä ruokitaan ja pidetään pääsääntöisesti fyysisesti vahingoittumattomina,...

Päiväkodin työntekijöiden tärkein tehtävä on lapsista huolehtiminen tavoitteena lasten hyvinvointi. Työntekijä on päivähoidossa lapsia varten, mutta tärkeä osa työtä on myös sen suunnittelu, kehittäminen sekä arviointi. Mikäli työtä ei ole mahdollisuutta kehittää, näkyy tämä lasten kanssa tehtävässä toiminnassa laadun heikkenemisenä. (Koivunen 2009, 9, 191.)

Keskustelijat olivat hyvin tietoisia eri-ikäisten lasten ryhmien koosta sekä aikuisten ja lasten välillä käytetystä suhdeluvusta. Kirjoituksissa kävi kuitenkin esille, että ryhmien koosta ja suhdeluvuista joustetaan aina tarvittaessa.

S6: ...jossa on lapsia 27, välillä jopa 30.

S7: ...meillä lapsia 29 ja kasvattajia 4.

Päiväkotien ryhmäkokoja voidaan edelleenkin kasvattaa, sillä päivähoitoasetuksessa ei määritellä ryhmien enimmäiskokoa vaan ainoastaan kasvattajien ja lasten suhdeluku. Näin ryhmään voidaan ottaa uusia työntekijöitä ja tällä tavoin suurentaa ryhmäkokoja. Vaikka asetus määrittelee päiväkotiryhmillä käytettävät suhdeluvut, antaa se myös mahdollisuuden niiden tilapäiseen ja lyhytaikaiseen ylittymiseen. (Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239, 6 §; Koivunen 2009, 51.) Kirjoitusten mukaan tätä mahdollisuutta päiväkodeissa myös käytetään.

5.1.4 Laatu arjessa

Joidenkin keskustelijoiden mielestä koko suomalainen päivähoito on menettänyt laatunsa viime vuosina ja on tällä hetkellä surkeassa tilassa. Ryhmien suuret koot yhdistettynä henkilökunnan runsaaseen vaihtuvuuteen on ollut yhtenä syynä tähän laadun heikennykseen. Eräs kirjoittaja viittasi päivähoitolakiin, jonka mukaan päivähoiton tulee tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, eikä tämä tavoite hänen mielestään nykyään toteudu. Työntekijän näkökulmasta taas huonot työskentelyolosuhteet, kiire, stressi ja suunnitteluajan puute aiheuttavat sen, ettei laadukasta päivähoitoa ole mahdollista tuottaa.

Yhtenä syynä päivähoiton alamäkeen nähtiin olevan siinä, että nykyään päiväkoteja kohdellaan tuottavina yksikköinä. Erään kirjoittajan mielestä kannattavin vaihtoehto olisikin vähintään 35 lapsen ryhmä, jossa henkilökuntaa olisi mahdollisimman vähän. Toisaalla toivottiin, että täyttö- ja käyttöasteen käytöstä ja tarkkailusta luovuttaisiin päiväkotien tilanteen helpottamiseksi.

S8: ei ne kuule enää ole lapsia, ne ovat täyttöprosentteja ja käyttöprosentteja...

Keskusteluissa nousi esiin se, ettei henkilökunta voi tehdä mitään sille, että päivähoidosta vähennetään resursseja. Tästä syystä kirjoittajan mielestä olisikin erittäin tärkeää, että vanhemmat puuttuisivat epäkohtiin ja antaisivat palautetta

suoraan johtavalle tasolle.

S6: Henkilökunnan valituksilla harvemmin on vaikutusta, vanhempien kylläkin!

Eräässä kirjoituksessa puolestaan kysyttiin, miksi vanhemmat hyväksyvät suuret ryhmäkoot ja kehoitettiin vaatimaan pienempiä yksiköitä, jolloin yksilöllisyys ja yksilöllinen hoito olisivat mahdollisia.

IL3: Ryhmät pienemmiksi ja pätevää henkilökuntaa töihin.

Päivähoitopalvelu on kunnille kallista järjestää. Sen vuoksi palvelulta edellytetään tehokkuutta, jota seurataan tunnuslukujen kuten käyttö- ja täyttöasteiden avulla. Näin saadaan tietoa siitä, paljonko hoitoa on annettu, ja voidaan kehittää ja suunnitella toimintaa, henkilöstöresursseja ja päivähoitopalveluja. Tunnuslukuja tarvitaan myös talouden suunnitteluun ja seurantaan. (Järvinen ym. 2009, 203; Kalliala 2012, 30.)

Päivähoidon laadun heikentymiseen vaikuttaa myös se, että työntekijöiden kaikki aika menee lapsiryhmässä, lasten kanssa puuhaillessa tai heidän toimiaan seurattaessa. Laadukasta toimintaa on samalla mahdotonta suunnitella, eikä työntekijöillä ole erillistä suunnittelu- ja valmistelu-aikaa. Osasyyski kiireeseen mainittiin kaikenlaisten paperihommien lisääntymisen. Myös eri yhteistyötahojen määrä on aiempaan verrattuna kasvanut, jolloin erilaiset palaverit vievät yhä enemmän aikaa.

S9: ...pitäisi pystyä keskittymään lapseen eikä kaikkeen muuhun mutta tuo kaikki muu on myös hoidettava!

Päivähoidon tehtäviin kuuluu lapsen kehityksen arvioiminen, joten jos jotain huolestuttavaa havaitaan, on päivähoiton tehtävänä tuoda tämä havainto esille. Yhteistyökumppaneita tarvitaan, kun mahdollisia ongelmia aletaan selvittää ja kumppaneiden määrä on kasvanut samalla kun lasten ja perheiden ongelmat ovat yleistyneet. Vaikka nämä tapaamiset vähentävät aikaa olla lapsiryhmän kanssa, kuuluvat ne kuitenkin päivähoiton tehtäviin. (Koivunen 2009, 13, 98.)

Kirjoituksissa pohdittiin myös sitä, että kaikki negatiivinen päiväkoteja ja päivähoitoa koskeva tieto aiheuttaa pian sen, ettei uusia työntekijöitä enää saada alalle. Kukaan ei enää tahdo eikä uskaltaudu päiväkotiin töihin. Esille nousikin huoli lastentarhanopettajapulasta ja siitä, että jo nyt on lähtenyt päteviä lastentarhanopettajia toisille aloille, kun ei työtä nykypäivänä voi enää pelkästä kutsumuksesta tehdä. Näin lapsiryhmät ovat jääneet epäpätevien työntekijöiden tai lähihoitajien vastuulle. Lähihoitajien ammattitaidon ei katsottu olevan riittävä huolehtimaan suuresta, monesti ylisuuresta, lapsiryhmästä.

IL4: Hoitajan, jonka koulutus ja taidot ei edes riitä muuhun kuin siihen perushoitoon...

Päivähoitoa säätelee päivähoitolain lisäksi myös laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. Tässä laissa säädetään päivähoidon työntekijöiden ammatillisesta kelpoisuudesta, joten laki takaa periaatteessa pätevän henkilöstön päiväkotiryhmiin, tosin kirjoitusten mukaan ei tämä lain kohta käytännössä täyty. Päivähoitopalveluja järjestettäessä olisi huomioitava päiväkodin työntekijöiden vaikutus päivähoidon laatuun, sillä ilman ammattitaitoista henkilöstöä ei ole myöskään laadukasta päivähoitoa. (Alila & Kronqvist 2007, 21; Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005.)

Jotain positiivistakin sentään kirjoituksista löytyi. Joku vanhempi kertoi omien lapsiensa päiväkodin olevan kuin unelma. Lapsia arvostavilla työntekijöillä on riittävästi koulutusta ja vuorovaikutus toimii. Toinen kirjoittaja puolestaan kehui omien lastensa päiväkodin olevan sellainen, jossa henkilökunnan vaihtuvuus on pientä ja aina löytyy lapselle turvallinen syli myös päiväkodissa. Näiden kirjoitusten mukaan siis sellaisiakin päiväkoteja löytyy, joissa toiminta on lakien, asetusten ja suunnitelmien eli päivähoidon ja varhaiskasvatuksen teorian mukaista.

5.2 Vanhempien ja päiväkodin yhteistyö

Vanhempien ja kasvattajien välinen yhteistyö ja vuorovaikutus tavalla tai toisella oli aiheena monessa kirjoituksessa. Kasvatuskumppanuus mainittiin useasti,

kun käsiteltiin perheen ja päiväkodin yhteistyötä tai kun kirjoittaja halusi selvittää toiselle osapuolelle yhteistyön merkitystä ja vastavuoroisuutta. Eri päiväko-deissa eri tavoin järjestetyt kasvatust keskustelut puolestaan aiheuttivat sen, että varhaiskasvatust keskusteluja, kirjoituksissa vasukeskusteluja, ja lapsen aloitust keskusteluja eli virallisia keskusteluja sekä jokapäiväisten kuulumisten vaihtoa eli epävirallisia keskusteluja käsiteltiin erittäin paljon.

5.2.1 Kasvatust kumppanuus

Kasvatust kumppanuus sekä kaikki siihen liittyvä puhutti nettikeskustelijoita runsaasti. Osalle heistä kasvatust kumppanuus tuntui olevan vieras käsite, jolloin muut keskustelijat avasivat kasvatust kumppanuuden termiä ja sisältöä. Sen kerrottiin olevan vastavuoroista; hoitajat tarvitsevat lapsesta tietoja tämän vanhemmilta ja hoitajat auttavat perhettä lapsen kasvatust sessa. Kasvatust kumppanuus ei kirjoittajien mielestä saa olla vain kaunista sanahelinää, vaan sen on oltava todellista päiväkodin ja perheiden välillä.

Kasvatust kumppanuus nousi esille, kun eräässä kirjoituksessa arvosteltiin päiväkodin työntekijöiden tapaa kohdella lasta eri tavoin kuin mitä vanhemmat halusivat. Tämä poiki useamman kirjoituksen, joissa annettiin kirjoittajalle vihje tehdä yhteistyötä päiväkodin kasvattajien kanssa ja sanoa reilusti niistä asioista, jotka omaa mieltä painavat.

Päivähoidon työntekijöillä ja lapsen vanhemmilla voi olla kovastikin toisistaan eriävät näkemykset siitä, mikä on lapsen etu kussakin tilanteessa. Tällöin tarvitaan osapuolten välistä keskustelua, jolloin molemmat voivat tuoda esille omat näkemyksensä asiasta; työntekijä ammatillisen osaamisensa, asiantuntemuksensa ja vanhemmat oman mielipiteensä lapsen vanhempina. Jollei asiassa päästä molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun, on vanhemmilla aina lopullinen päätösvalta lastaan koskevissa asioissa. (Koivunen 2009, 32.)

Eräs kirjoittaja oli sitä mieltä, että aito kasvatust kumppanuus on vastavuoroista, jolloin myös palstalla valittavan vanhemman on tehtävä yhteistyössä oma osuutensa. Kirjoitus internetin keskustelupalstalla ei auta, vaan täytyy rohkeasti tuo-

da esiin epäkohtia ja keskustella asioista.

S10: Voit avata suusi ja sanoa että teillä...

Kun kasvatuskumppanuutta käsittelevässä kirjallisuudessaakin mainitaan vastavuoroisuus sekä se, että kasvatuskumppanuuden osapuolet tarvitsevat toisiltaan tietoja lapsesta laadukkaan kasvatuksen onnistumiseksi ja tukemiseksi (Kaskela & Kekkonen 2006, 21), on osalle keskustelijoista oppi kasvatuskumppanuudesta mennyt hyvin perille. Kirjoitusten mukaan tällainen kasvatuskumppanuus myös toteutuu käytännössä, ei toki kaikkien keskustelijoiden kohdalla.

Keskustelijat totesivat yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden, sen rakentamisen, onnistumisen ja toimimisen olevan ensisijaisesti päiväkodin työntekijöiden vastuulla. Ammattikasvattajat tietävät parhaiten, miten yhteistyö päiväkodin kanssa toteutetaan ja miten lasta autetaan yhdessä vanhempien kanssa. Aloite kasvatuskumppanuuteen tulee päivähoiton työntekijältä ja myös kasvatuskumppanuuden ylläpitäminen on pääasiallisesti hänen vastuullaan (Kaskela & Kekkonen 2006, 20). Kehittyäkseen tämä suhde vaatii kuitenkin molempien osapuolten yhteistyötä (Salminen & Tynninen 2011, 35).

Kasvatuskumppanuuteen liittyen myös kasvatusvastuu ja sen jakaminen sai aikaan jonkin verran keskustelua. Jotkut työntekijät kirjoittivat vanhempien siirtäneen lastensa kasvatusvastuun kokonaan päiväkodille ja tämän olevan osasy siihen, että henkilökunta on väsynyttä ja ylikuormitettua.

IL1: ...VANHEMILLA ON KASVATUSVASTUU, mutta ei tunnu kiinnostavan.

Eräässä kirjoituksessa puolestaan nähtiin päiväkodin tietoisesti ottaneen kasvatusvastuuta vanhemmilta, jolloin vanhemmat eivät enää tunne eivätkä tiedä lapsen arjesta riittävästi. Näin vanhempien tukemisen nähtiin menneen osaltaan jolliankin pitkälle.

IL5: Kasvatusvastuun asteittainen siirtyminen päivähoidolle on tapahtunut hissukseen...

Kirjoittajien keskuudessa tuntui kuitenkin vallitsevan melko lailla yksimielisyys siitä, että kasvatusvastuu on vanhemmilla. Erään kirjoittajan mielestä vanhempien on kannettava kasvatusvastuu ja päiväkodin on tämän mukaisesti kunnioitettava niitä valintoja, joita vanhemmat kasvatuksessaan tekevät.

IL6: ...kyllähän se suurin vastuu kasvattamisesta kuitenkin lankeaa vanhemmille...

IL7: Päiväkodista ja koulusta saadaan sitten lisäpontta esimerkiksi käytöstavoille, mutta kyllä ne pitää kotona opettaa.

Päiväkodilla nähtiin olevan vastuu lapsen hyvinvoinnista siten, että jos epäkohtia havaitaan, niihin pitäisi puuttua nykyistä tehokkaammin. Tämän lisäksi päiväkodeille kuuluu jonkinlainen vastuu kasvatuksesta ja huolenpidosta, koska lapset viettävät päivähoitossa kymmenenkin tuntia päivässä. Päiväkodin tehtävänä nähtiin myös perheen kasvatustyön tukeminen rakentamalla päivähoito ja käytännöt niin, että ne tukevat vanhempia heidän vanhemmuudessaan.

IL8: Päiväkodin vastuu totta kai on TUKEA kasvatusta mutta ei olla kasvatuksen vastuussa missään nimessä.

Kaskelan ja Kekkosen (2006) mukaan kasvatuskumppanuudessa vanhemmat ja päivähoiton työntekijät eli lapsen eri kasvuympäristön aikuiset jakavat kasvatustehtävää ja -vastuuta. Vanhemmat ovat vastuussa kasvatuksesta kotona ja päivähoiton työntekijät vastaavat lapsen hoidosta ja kasvatuksesta lapsen ollessa päiväkodissa. Tämä onnistuu vain, jos molemmat osapuolet sitoutuvat tähän. Ensisijainen kasvatusvastuu ja kasvatusoikeus on kuitenkin lapsen vanhemmilla. (Kaskela & Kekkonen 2006, 8, 13, 17.)

Päivähoiton työntekijöiden ja vanhempien suhde on lähtökohtaisesti epäsymmetrinen, sillä työntekijät ovat viranomaisia ja vanhemmat heidän asiakkaitaan. Osin kasvatuskumppanuuden ajatus on ristiriidassa myös viime vuosikymmeninä erityisesti korostetun päivähoiton henkilöstön ammattilaisuuden ja asiantuntijuuden kanssa, jolloin tasavertaisen kumppanuussuhteen muodostaminen ei välttämättä käy helposti. Tasavertaisuuden sijaan tärkeää olisikin saavuttaa työntekijöiden ja vanhempien kesken vuorovaikutussuhde, jossa molemmat osapuolet arvostavat ja kunnioittavat toisiaan luottamuksen ilmapiirissä.

(Alasuutari 2010, 16; Kalliala 2012, 93–94.)

5.2.2 Viralliset keskustelut

Kasvatuskumppanuuden toteutumista pohdittiin myös tilanteessa, jossa keskusteluja lapsen kehityksestä ja arjesta käydään harvoin, vaikkapa vain kerran vuodessa. Kirjoittaja koki, että kasvatuskumppanuus tarvitsee enemmän keskustelua ja pohdintaa lapsen vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välillä. Varhaiskasvatuskeskustelun yhtenä tehtävänä on luoda luottamuksellinen suhde vanhempien ja päivähoidon välille, ja tämän myötä vahvistaa kasvatuskumppanuutta. Lapsen hoito- ja kasvatuskysymysten lisäksi keskusteluissa voidaan sopia muistakin yhteisistä tavoitteista ja käytännöistä, joten keskusteluja on käytävä säännöllisesti. (Nummenmaa & Karila 2011, 63.)

Toinen kirjoittaja selvitti, että keskusteluja on mahdollista käydä myös useammin, aina silloin, kun jompikumpi kasvatuskumppanuuden osapuolista keskustelua toivoo. Jos vanhemmat toivovat varsinaisen vasukeskustelun lisäksi syvällisempää keskustelua ja pohdintaa lapsen kehityksestä, kannattaa ottaa yhteyttä päiväkodin henkilökuntaan ja lapsen omahoitajaan. Ja vastavuoroisesti, jos henkilökunta kokee, että nyt tarvitaan keskustelua lapsen vanhempien kanssa, voivat he pyytää vanhemmat lisäkeskusteluun. Keskusteluihin voi tarvittaessa osallistua myös päiväkodin yhteistyöverkostoon kuuluvia tahoja.

S11: ...jos tarvetta löytyy keskustellaan muulloinkin.

S12: ...joissa saattaa olla mukana elto, puheterapeutti, toimintaterapeutti tms.

Tähän tosin saatiin vastaus, että jo nykyiset vasukeskustelut on usein vaikea järjestää käytännössä. Lasta tuotaessa tai haettaessa ei asioita pysty yhdessä miettimään.

Vasukeskusteluja käydään monen keskustelijan mukaan säännöllisesti ja ne koetaan normaaliksi päiväkodin toimintaan liittyväksi toimintamuodoksi. Kirjoituksista päätellen keskustelukäytäntö päiväkodeissa kuitenkin vaihtelee jonkin

verran. Jotkut kirjoittivat vasukeskusteluja käytävän kaksi kertaa vuodessa, syksyisin toimintakauden alkaessa ja toisen kerran kevätpuolella. Toisissa kirjoituksissa mainittiin keskustelu käytävän kerran vuodessa.

Kirjoitusten perusteella maastamme löytyy vielä päiväkoteja, joissa ei etukäteen sovittuja keskusteluja käydä lainkaan. Ihmettelyä toisissa keskustelijoissa aiheutti erään vanhemman kommentti, että tämä oli joutunut erikseen kyselemään keskusteluaikaa lastentarhanopettajalta.

S13: ...oikeus tietää oman lapsensa asioista ja siihen on oltava aikaa.

Useimmat keskustelijoista katsoivat nykyisen käytännön olevan sopiva määrä keskusteluille, oli määrä sitten kerran tai kaksi vuodessa. Tosin joku koki kaksi kertaa vuodessa käytävät keskustelut liian vähäisiksi, varsinkin jos lapsi on jatkuvasti pitkiä päiviä hoidossa. Hänen mielestään lapsi kehittyy niin nopeasti, että pysyäkseen mukana lapsensa kehityksessä ja arjessa, kannattaa vanhemman pyytää keskustelua useammin kuin kahdesti vuodessa.

S14: ...mitenköhän se kasvatuskumppanuus sitten toteutuu jos lapsen kehitystä ja arkea ei yhdessä tämän enempää pohdita.

Ohjeen mukaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen toteutumista arvioidaan vanhempien kanssa säännöllisesti Käytännössä tämä säännöllisyys tarkoittaa päiväkodista riippuen ainakin kerran vuodessa, jolloin tarkistetaan, ovatko tehdyt suunnitelmat toteutuneet tai asetettuihin tavoitteisiin päästy. Näin voidaan kirjata uusia suunnitelmia tai päivittää vanhoja lapsen kehittymisen myötä. Myös henkilöstön kesken seurataan ja arvioidaan lapsen vasun toteutumista. (Alasuutari 2010, 15; Kalliala 2012, 111; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 33.)

Vasukeskustelun pituudesta oli erilaisia näkemyksiä. Joku kertoi keskustelun olevan tunnin mittainen, kun taas joku kirjoitti keskustelulle varatun 1,5 tuntia. Näin pitkä keskusteluaika tosin sai ihmettelyä osakseen. Ilmeisesti keskustelua kuitenkin riittäisi pitempäänkin, sillä aika tuntui usein loppuvan kesken.

S15: ...aikakin loppui kesken, en ehtinyt kysymään omia kysymyksiä ollenkaan.

Vanhempainvartti mainittiin muutamassa viestissä. Joissain päiväkodeissa ilmeisesti pidetään edelleen näitä lyhyehköjä keskustelutuokioita vasukeskustelujen sijasta tai niiden lisäksi. Vanhempainvartti herätti monissa keskustelijoissa ihmetystä, sillä terminä varhaiskasvatus- ja vasukeskustelu olivat tutumpia käsitteitä. Vanhempainvartti onkin enemmän käytetty termi koulumaailmassa, jossa sillä tarkoitetaan opettajan, vanhempien ja oppilaan yhteistä, oppilaan koulunkäyntiä arvioivaa keskustelua (Kurki-Hartikainen 2009, 2).

Viralliset keskustelut nähtiin tärkeinä, koska tällöin vanhemmat ja työntekijät pohtivat yhdessä sitä, miten lapsi saa parhaan mahdollisen tuen kasvulleen. Vasukeskusteluun tyytyväinen painotti keskusteluja käytävän nimenomaan rakentavassa, ei negatiivisessa hengessä. Vasukeskustelujen määrää voidaan käyttää yhtenä päivähoiton laadun kriteerinä, joten keskusteluja on käytävä säännöllisesti laadun varmistamiseksi (Nummenmaa & Karila 2011, 62).

5.2.3 Epäviralliset keskustelut

Osa keskustelijoista kaipasi lisää tietoa koskien lapsen päivän kulkua ja kuulumisia. Se, että päivän loppuksi saa ainoastaan tiedon, että päivä on lapsella mennyt hyvin, ei tuntunut riittävältä. Jotkut puolustelivat tätä siten, että lapsen päivästä ei ole mahdollista antaa yksityiskohtaista raporttia. Myös työvuoroja pidettiin syynä siihen, ettei aina voi tietää kaikkea lapsen päivän kulusta. Ilta- vuoroon tullut ei voi tietää aamun tapahtumia, jollei aamuvuorolainen ole niitä tarkasti hänelle selittänyt. Vanhemmille jää kuitenkin se kuva, ettei lapsen asioista osata kertoa, ei välitetä kertoa tai ei jostain syystä haluta kertoa.

Kasvatuskumppanuuden yhtenä periaatteena on kunnioitus, jota ilman ei vanhempien ja päivähoiton yhteistyösuhde voi syvetä kumppanuudeksi. Kunnioitusta osoitetaan avoimella, myönteisellä ja rehellisellä asenteella, kun taas kunnioituksen puutetta salaamalla asioita ja mitätöimällä toista osapuolta. (Kaskela

& Kekkonen 2006, 34.) Päivähoidon henkilökunnan on työskenneltävä kasvatuskumppanuuden periaatteet eli kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi mielessään, sillä muutoin ei kasvatuskumppanuus toteudu.

Arkipäivän keskustelut ja kuulumisten vaihto oli usean keskustelijan mielestä vähäistä, jos sitä oli lainkaan. Eräs keskustelija valitti, että päiväkodissa tuskin edes tervehditään.

IL2: ...saati että kertoilis päivän tapahtumista...

Osassa kirjoituksista kävi ilmi, että sekä hyvät että huonot kuulumiset ja palautteet annetaan päivittäin. Suurin osa kirjoitti kuitenkin saavansa liian vähän tietoa lapsensa päivän kulusta. Lapsen päivän sujumisesta toivottiin kuultavan enemmän kuin vain, että päivä on mennyt hyvin.

S15: ...olisi kiva kuulla kattavamminkin lapseni päivistä...

Eräs vanhempi kertoi luottaneensa aina tähän vastaukseen, kunnes sitten lisää kyselyään sai aivan uudenlaista, negatiivista palautetta lapsestaan. Tämän vanhempi olisi toivonut kuulevansa jo aiemmin normaalien päiväkuulumisten tai vasukeskustelujen yhteydessä. Mikäli vanhempi saa tietoa lapsensa asioista kunnolla vain kerran vuodessa pidetyssä keskustelussa, voi tulla yllättäviä asioita esille.

S15: ...miksi sanotaan lähes päivittäin että päivä on mennyt hyvin jos todellisuus onkin muuta...

Yhtenä kasvatuskumppanuuden tavoitteena on havaita mahdollisimman aikaisessa vaiheessa mahdolliset lasta koskevat huolen aiheet tai erityisen tuen tarve. Yhdessä vanhempien kanssa voidaan asiaan puuttua ajoissa ja miettiä toimintatapoja lapsen tukemiseksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Joissain kirjoituksissa arvosteltiin sitä, että kuulumisia kerrotaan vain sen verran, että on syöty ja nukuttu. Mitään muuta ei kerrota, ainoastaan nämä samat asiat päivästä toiseen. Puolustuksena tähän joku kirjoittikin, että monesti tämä

”syöty ja nukuttu” kattaa paljon. Varsinkin pienten, alle 3-vuotiaiden lasten päivästä syöminen ja nukkuminen vievät niin ison osan, että paljota muuta ei pukemisten ja vessassa käymisten lisäksi päivään mahdu. Tämän ikäisten kohdalla syöminen ja nukkuminen ovat myös tärkeä osa päivää.

S16: Eikä ole edes kaikkien kohdalla itsestään selvää että syöty ja nukuttu olisi!

Päiväkodin työntekijä koki myös itse, ettei ”ollaan syöty ja nukuttu” -raportti ole tarpeeksi, mutta toisaalta se kattaa olennaisen: lapsi on terve, saanut ravintoa ja pystynyt lepäämään päiväkodissa.

S16: ...perusasiat ovat kunnossa.

Hänen mielestään päiväkodin työntekijät eivät tahallaan salaa tietoja vanhemmilta, joten hän kehotti vanhempia kysymään itseä ihmetyttävistä tai mietityttävistä asioista suoraan työntekijöiltä. Hänen mielestään kannattaa kysyä uudelleen ja niin monta kertaa, että vastaus tyydyttää.

S16: ...jos saatte huonon ja vaillinaisen vastauksen: KYSYKÄÄ UUELLEEN!

Erään työntekijän mielestä vanhemmat eivät välttämättä aina edes kaipaa tarkempaa raportointia lapsensa päivän kulusta. Vanhemmille riittää, että kaikki on mennyt hyvin ja lapsi on tyytyväinen. Kaikkia vanhempia eivät välttämättä tarkemmat kuulumiset edes kiinnosta, vaan kuulumisten kysely voi olla enemmänkin velvollisuuteen perustuvaa.

S6: ...ollaan kaikki erilaisia.

Toki myös positiivista palautetta kirjoitettiin. Eräs äiti kertoi lapsensa päiväkodista, jossa saa aina tietoa siitä, miten lapsen päivä on mennyt.

S17: ...saamme lapsen päivästä muutakin kuvausta kuin latteudet ruoasta ja unesta...

Kirjoittaja koki saavansa hyvin tietoa päivän tapahtumista, lapsen kehityksestä ja vaikeuksista. Hän arvosti saamaansa tietoa nimenomaan siksi, että suurim-

man osan valveillaoloajastaan lapsi viettää päiväkodissa.

S17: Väistämättähän me olemme muuten paitsiossa lapsen kehityksestä,...

Jokapäiväiset keskustelut ja kuulumisten vaihdot koettiin tärkeiksi. Tosin erään keskustelijan mielestä viralliset keskustelut ovat se paikka, jossa yhdessä pohditaan sitä, miten lapsi saa parhaan mahdollisen tuen kasvulleen. Läheistä ja jatkuvaa yhteistyötä pidettiin edellytyksenä sille, että vanhempi ymmärtää lastaan ja tämän arkea lapsen viettäessä suurimman osan päivästä päiväkodissa.

IL5: ...ilman riittävää ja jatkuvaa, läheistä yhteistyötä päiväkodin kanssa, tippuu vanhempi melko nopeasti kärryiltä...

Kasvatuskumppanuus kehittyy vähitellen arjessa. Kun vanhemmat ja päivähoiton työntekijät vaihtavat kuulumisia päivittäin, tutustutaan paremmin ja kasvatuskumppanuus rakentuu vähitellen. (Järvinen ym. 2009, 119.) Vaikka varhaiskasvatuskeskusteluja pidetään tärkeänä vuorovaikutuksen muotona niiden virallisuuden vuoksi, tarvitaan kasvatuskumppanuuden rakentumiseen myös epävirallisia arjen keskusteluja (Nummenmaa & Karila 2011, 78).

5.3 Muita keskusteluaiheita

Vaitiolovelvollisuudesta kyseli äiti, joka ihmetteli naapureiden tietävän perheen lapsen aloittaneen päiväkodissa, vaikkei perhe ollut tästä kenellekään maininnut. Hän kyseli, voisiko asiasta kertova taho olla päiväkodin työntekijä ja onko päiväkodin työntekijöillä vaitiolovelvollisuus.

Vastauksena tuli useampi kommentti, joissa kerrottiin työntekijöitä sitovasta vaitiolovelvollisuudesta. Ulkopuolisille, mukaan lukien työntekijän oma perhe, ei saa kertoa, keitä lapsia päiväkodissa on, lapsia ei saa mainita nimeltä eikä puhua lasten ja perheiden asioista. Muiden lasten vanhemmilla ei vaitiolovelvollisuutta lapsensa päiväkodin asioista ole, ja myös lapset itse kertovat päiväkodin kuulumisia vanhemmilleen ja tuttavilleen, joten asiat voivat tulla naapureiden tietoon tätä kautta. Keskustelijat tuntuivat olevan samaa mieltä vaitiolovelvollis-

suuden tärkeydestä ja pitävyydestä yhtä kommenttia lukuun ottamatta.

S18: MUTTA....käytännössä tämä tuntuu olevan moneltakin työntekijältä täysin unohtunut.

Tiukkaa vaitiolovelvollisuutta pidettiin syynä myös siihen, ettei isovanhempi ollut saanut tietoa lapsen päivän kulusta tullessaan hakemaan lapsenlastaan päiväkodista. Kirjoittajan mukaan lapsen tapahtumista ja asioista kerrotaan vain lapsen huoltajalle.

S3: Vaitiolovelvollisuus on itseasiassa erittäin tiukka.

Päivähoidon työntekijöitä kuten muitakin sosiaali- ja terveysalan työntekijöitä koskee salassapito, jolla tarkoitetaan asiakirjasalaisuutta, vaitiolovelvollisuutta sekä hyväksikäyttökieltoa. Päivähoidossa tämä tarkoittaa esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelman salassapitoa. Suunnitelmaa ei saa näyttää tai luovuttaa ulkopuolisille eikä työntekijä saa käyttää saamiaan tietoja millään tavalla hyväkseen. Tällaista tietoa saa kertoa ainoastaan niille työntekijöille, jotka tarvitsevat tietoa työssään. Tähän liittyy myös luottamuksellisuus; vanhempien on pystyttävä luottamaan siihen, että kertoessaan arkojakin asioita elämästään päivähoiton työntekijälle, ei tämä paljasta niitä muille. (Järvinen ym. 2009, 92.)

Lastentarhanopettajan työpäivää ja sen sisältöä kommentoitiin kirjoituksessa, jonka mukaan opettajan päivästä suurin osa menee kaikkeen muuhun kuin niin sanottuun kehittävään toimintaan. Kaikissa ryhmissä ei tällaista toimintaa ole kirjoittajan mukaan edes joka päivä, kun aika menee palaverissa, ryhmän paimentamisessa, lasten pukemisessa ja riisumisessa, vaatteiden keräämisessä ja etsimisessä sekä toisen ryhmän sairaspöissaoloja paikatessa.

S19: ...iso osa ajasta on syömistä, ulkoilua, päiväunta ja lasten leikin vahtimista...

Palaverit päivähoiton yhteistyökumppaneiden kuten neuvolan, perheneuvolan, sosiaalityön, lastensuojelun, puheterapeutin, toimintaterapeutin ja opettajien kanssa saattavat viedä ison osa lastentarhanopettajan työpäivästä, mikäli ryhmässä on lapsia, jotka näitä palveluja tarvitsevat. Verkostotyö kuuluu laajan

tulkinnan mukaan päivähoidon perustehtäviin ja on siten tärkeä osa päivähoidon työntekijän työkuvaan. (Koivunen 2009, 11, 13.)

Lasten hoitoajat olivat keskusteluissa mukana jonkin verran, lähinnä liukumat hoitoajoissa. Lapsen kiinteää, etukäteen ilmoitettua hoitoaikaa puolusteltiin sillä, että näin voidaan taata henkilökunnan oikea määrä ja sen myötä lasten turvallisuus. Vastapuolen argumenttina oli se, ettei nykyään monellakaan vanhemmalta ole kiinteitä työvuoroja, joten aivan tarkkaa päivän hoitoaikaa ei voi ilmoittaa.

S20: ...lapsiryhmän hoitoaikojen mukaan määritellään lasten hoitohenkilökunnan työaika...

S21: Ei niitä hoitoaikoja sovita vanhempien kiusaksi...

Päivähoitojärjestelmän täytyisi pystyä vastaamaan yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin esimerkkinä vanhempien epäsäännölliset työajat ja -suhteet. Kun tästä johtuen lapsen hoitoajat ovat epäsäännölliset, täytyisi myös päivähoito olla nykyistä joustavampaa. Mutta kuten Välimäki toteaa, kulkee päivähoito aina hieman yhteiskunnan muutosten ja tarpeiden perässä. (Kokljuschkin 2001, 24; Välimäki 1999, 226.)

Tilan ahtaus aiheutti kirjoittelua, kun päiväkoteja suljetaan ja lapset ahdetaan entistä pienempiin tiloihin. Siinä vaiheessa kun päiväkotia on jo täynnä, voidaan ottaa vielä jumppasali käyttöön ja sijoittaa sinne yksi lapsiryhmä. Tämä kuohutti mieliä ja sai aikaan vastauksia, joissa käsiteltiin täyttö- ja käyttöprosentteja sekä varaston kiertonopeutta; lasten ja vanhusten kohdalla ei haittaa, vaikka joutuisi vaihtamaan hoitopaikkaa eikä paikallakaan ole väliä.

S22: ...päiväkoteja suljetaan ja lapset ahdettaa niinkuin pienet poraat karsinoidiin...

Toisaalta taas kirjoitettiin, mahtaako tilaongelma oikeasti olla niin paha kuin halutaan uskotella vai onko kyse jostain muusta.

S23: Useimmiten nuo tilaongelmat ovat aikuisten pään sisällä - lapset eivät valita.

Myös päiväkodin työntekijöiden ominaisuuksista kirjoitettiin. Mielenpitoita vaihdettiin siitä, millaisia ominaisuuksia on hyvällä työntekijällä, millaisia taas huonolla. Eräs kirjoittaja ei pitänyt siitä, että lapsettomat päiväkodin työntekijät antavat vanhemmille neuvoja ilman mitään kokemusta lapsista kotioloissa.

S24: Heillä on kyllä hienoja vihjeitä, mutta ei kokemuksia miten se toimii käytännössä.

Päiväkodin työntekijän odotetaan olevan vahva, varma ja turvallinen niin, että lapsi kuuntelee ja uskoo tätä. Aikuisen on oltava se, joka asettaa rajat.

IL9: Ei lapsi kunnioita sellaista aikuista, joka vaan kyselee, että miten ois...sopisiko vaikka..?

Hyvän työntekijän on seurattava omaa alaansa ja sen kehitystä sekä pidettävä pätevyytensä jatkuvasti ajan tasalla pystyäkseen vastaamaan kaikkiin uusiin haasteisiin. Kehityksen mennessä eteenpäin myös lapset muuttuvat, jolloin ei vanhoilla tiedoilla enää välttämättä päivähoitoalalla pärjää. (Koivunen 2009, 199; Kokljuschkin 2001, 26.) Myös oman toiminnan arviointi on tärkeää sekä se, että kykenee tarvittaessa muuttamaan omia toimintatapoja (Koivunen 2009, 147).

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tutkimuksen lähtökohtana oli löytää vastauksia siihen, mitä mieltä ihmiset ovat päiväkotihoidosta sekä millaiset asiat päiväkotihoidosta nousevat esille aiheuttaen keskustelua. Tämän myötä oli mahdollisuus tarkastella päiväkotihoidon tilaa. Saadun tiedon perusteella voitiin myös muodostaa kuvaa siitä ympäristöstä, johon valmistuva lastentarhanopettaja on siirtymässä.

Jos keskustelupalstojen kirjoitusten pohjalta tekee johtopäätöksiä lastentarhanopettajaa odottavasta työympäristöstä, on kuva kovin synkkä. Kirjoitusten mukaan paljon on vialla päiväkotimaailmassa ja asiat menevät jatkuvasti huonompaan suuntaan. Ammattiin valmistuvaa odottavat suuret lapsiryhmät, joita hoitamassa ja kasvattamassa on liian vähän työntekijöitä. Kollegat vaihtuvat usein, eikä tilalle saada uusia työntekijöitä, joten työmäärä on valtava. Vielä toistaiseksi työpaikassaan pysyneet työntekijät ovat väsyneitä ja työhönsä kyllästyneitä. Toiminnan suunnitteluun ei ole aikaa, joten jos haluaa työtään kehittää ja lapsiryhmän toimintaa suunnitella, on tämä tehtävä vapaa-ajalla. Päiväkodin tilat ovat ahtaat ja työskentelyolosuhteet huonot. Lisäksi lasten vanhemmat vaativat enemmän kuin mihin työntekijä ikinä kykenee, joten lastentarhanopettajaksi aikovan täytyisi olla lähes yli-ihminen. Kasvatuskumppanuus vanhempien ja päivähoidon välillä sentään useimmiten toimii tai ainakin tiedetään, miten tämän kumppanuuden pitäisi toimia. Arkipäivän yhteistyössä ja tietojen vaihdossa sen sijaan tuntuu olevan kovastikin parantamisen varaa.

Asiakkaiden tai muutoin päivähoidon kanssa tekemisissä olevien kannanotot olivat usein kärkeviä. Henkilökuntaa saatettiin käsitellä kirjoituksissa hyvinkin rankasti ja enimmäkseen kirjoitukset olivat negatiivisia. Tähän negatiiviseen sävyyn ei syylistynyt ainoastaan päivähoidon arkea ulkopuolisesti tarkasteleva taho, vaan monessa kommentissa kirjoittaja kertoi joko työskentelevänsä tai työskennelleensä aiemmin päiväkodissa. Päiväkodissa työskentelevät tuntuivat kirjoitusten mukaan tajuavan tilanteen karuuden ja sen, ettei päivähoidon laatu ehkä ole sitä, mitä haluttaisiin, mutta myös sen, että kun julkinen sektori tiukentaa talouttaan, on se suoraan pois myös päivähoidolta.

Paljon epäiltiin päiväkotihoidon laatua ja nähtiin laadun heikentyneen viime vuosien aikana. Tällaiset kommentit kannattaa huomioida, kun tiedetään laadultaan huonon päivähoidon olevan lapsen kehityksen kannalta riskitekijä. Jos lapsen kasvuympäristö on negatiivinen, hän ei saa tarpeeksi huomiota tai hänen tarpeisiinsa ei vastata, vaikuttaa tämä lapsen hyvinvointiin. Negatiivisesti vaikuttavat myös lapsiryhmän melu, pitkä hoitopäivä, henkilökunnan vaihtuvuus sekä henkilökunnan riittämätön määrä. (Alila & Kronqvist 2007, 33.) Keskustelujen perusteella ei päiväkotihoito ole pysynyt yhteiskunnan muutoksissa mukana. Eri aikoina päivähoidolta vaaditaan eri asioita ja muutostarve asettaa päiväkodille jatkuvasti uusia haasteita. Tämä edellyttää, että myös työntekijöiden on pystyttävä muuttamaan ja muuttamaan toimintatapojaan. (Kokljuschkin 2001, 25.)

Tutkimuksen tuloksia tarkasteltaessa on kuitenkin hyvä muistaa, että kyseessä ovat vain yksittäisten ihmisten mielipiteet, ehkä myös tarkoituksellisesti kärjistetyt kommentit. Tämän perusteella ei todellisuus ole aivan näin synkkä valmistuvalle lastentarhanopettajalle. Toivoa tähän keskusteluun toivat myös ne positiiviset kommentit, joissa keuhuttiin omien lasten päiväkotia ja työntekijöitä, ja joissa päiväkotihoitoon oltiin tyytyväisiä. Kommenttien mukaan löytyy vielä myös motivoituneita työntekijöitä, jotka haluavat vastakin pysyä alalla ja työskennellä edelleen lapsien ja perheiden kanssa. Käytännössä päivähoidon laatu vaihtelee päiväkodista riippuen (Kalliala 2012, 15), joten laatuun voi lastentarhanopettajana vaikuttaa.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei aineistosta tehdä yleistyksiä, vaikka ajatuksena on, että yksittäisistä vastauksista voitaisiin vetää yleinen päätelmä (Hirsjärvi ym. 2005, 171). Tämän tutkimuksen tuloksista voi siis vetää jonkinlaisia päätelmiä, mutta varsinaisia yleistyksiä en näiden tulosten pohjalta tekisi. Yhteenveto näistä tuloksista on se, että nettikeskustelujen mukaan teoria ja käytäntö ovat päiväkotihoidossa kaukana toisistaan eivätkä hienot suunnitelmat ja tavoitteet toteudu tänä päivänä käytännössä. Myös Kalliala (2008) toteaa, että varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat luovat ihannekuvaa päivähoidosta ottamatta huomioon arkielämän todellisuudessa vastaan tulevia ongelmia kuten ryhmien suuret koot tai henkilökunnan vaihtuvuus. Tästä johtuen todellisuus voi päiväkodista riippuen vaihdella suurestikin verrattuna esimerkiksi Varhaiskasvatus-

suunnitelman perusteiden sisältämiin ajatuksiin ja ohjeisiin. (Kalliala 2008, 28.)

Tutkimuksen tuloksia ja kärkeviä kommentteja tarkasteltaessa on muistettava ottaa huomioon se, mistä tutkimuksen aineisto on kerätty. Kun keskustelua käydään internetissä, on kenen tahansa helppo kirjoittaa nimettömänä asiattomiakin kommentteja tai provosoida muita keskustelupalstalle osallistujia. Todennäköistä on, että ihminen kirjoittaa nettiin silloin, kun jokin asia on pielessä, mutta ei kiittääkseen tai kehuakseen. Näin keskustelujen perusteella ei yleistä mielipidettä todennäköisesti saada selville.

Jyväskylän yliopiston professorin Maarit Valon ja puheviestinnän tutkijan Marko Siitosen mukaan ei keskusteluun internetin keskustelupalstoilla osallistu kuitenkaan vain tietynlaisia tai tietyn ikäisiä ihmisiä, sillä heidän mukaansa ei yhtä tyypillistä nettikeskustelijaa ole olemassa. Erilaisia keskusteluja internetissä käydään nykyään niin paljon, että mukaan tulee jatkuvasti uusia keskustelijoita ja uusia keskustelijaryhmiä. Näin nettikeskustelun voidaan sanoa vastaavan nykyisin sanomalehtien yleisönosastoa. (Mäkinen 2009.) Vaikka opinnäytetyön tutkimusaineiston keskusteluissa kirjoitettiin nimimerkein, jäi itselleni kirjoituksista sellainen vaikutelma, että näissä nettikeskusteluissa tyypillinen kirjoittaja oli nainen.

Tutkimuksen aineistoa analysoidessa ja tuloksia tutkiessa pohdin sitä, olisiko tulos ollut erilainen, jos tutkimukseen olisi otettu mukaan jo tutkimusajankohtaa aiemmin aloitetut viestiketjut niiden ensimmäisestä viestistä alkaen. Nyt jotkut viestiketjut oli aloitettu jo huomattavasti syyskuuta 2011 aiemmin, jolloin mukaan tutkimukseen otettiin kommentteja keskeltä viestiketjua, koska sama ketju jatkui todennäköisesti myös tutkimusajankohdan jälkeen. Olisiko tämä ehkä jollain tavalla muuttanut tutkimuksen tuloksia? Olisiko tällä tavoin pitkää viestiketjua seuraamalla saatu jotain oleellista tietoa?

Laadullisessa tutkimuksessa puhutaan havaintojen teoriapitoisuudesta, jolla tarkoitetaan sitä, että yksilön käsitys ilmiöstä, tutkittavalle ilmiölle annettavat merkitykset sekä tutkimuksessa käytettävät välineet vaikuttavat kaikki tutkimuksen tuloksiin. Tulokset ovat aina jonkin verran subjektiivisia, tutkijasta ja käyte-

tystä menetelmästä riippuvaisia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 20.) Näin tästä aiheistosta muotoutui tällä tutkimusmenetelmällä käsittelyssäni tällainen tulos. Jonkun toisen käsittelyssä lopputulos olisi varmasti ollut erilainen.

Sopiva jatkotutkimuksen aihe olisi järjestää laajempi tutkimus päiväkotihoidosta, koska aihe on tärkeä ja herättää selvästi keskustelua. Kyseessä voisi olla kvantitatiivinen tutkimus, jossa ihmiset saisivat antaa mielipiteensä siitä, mikä päiväkodeissa on tällä hetkellä hyvää, mikä huonoa ja mitä he haluaisivat kehittää. Mikäli tutkimus taas suoritettaisiin tämän tutkimuksen tapaan internetin keskustelupalstoja seuraamalla, täytyisi mukaan ottaa useampi keskustelupalsta ja myös tutkimusaika voisi olla pidempi kuin tämän tutkimuksen kolme kuukautta. Yhtenä vaihtoehtona olisi myös tutkimuksen järjestäminen internetin keskustelupalstoilla; tutkija aloittaisi keskustelun pyytäen siihen kommentteja ja mielipiteitä.

7 POHDINTA

7.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Epärehellisyttä on vältettävä tutkimustyön jokaisessa vaiheessa. Epärehellisyttä on esimerkiksi tekstien plagiointi, joten sitä on tutkimustyössä ja raportoinnissa vältettävä. (Hirsjärvi ym. 2005, 27.) Tässä opinnäytetyössä kaikki teksti on omaani, vaikka teorian tiedot ovat peräisin toisilta kirjoittajilta. Olen pyrkinyt siihen, että muiden kirjoittamien teoriatekstien pohjalta luon omaa ja omanlais-tani tekstiä.

Raportointi ei saa olla harhaanjohtavaa tai puutteellista (Hirsjärvi ym. 2005, 28). Tutkimuksen vaiheet, menetelmät ja tulokset on opinnäytetyössä käyty huolelli- sesti läpi ja lukija voi luottaa siihen, että tutkimus on tehty kerrotulla tavalla. Jos jokin vaihe tai asia on jäänyt kirjaamatta tai tuloksista kerrottu virheellisesti, on kyseessä tekijän inhimillinen erehdys, ei tarkoituksellinen epärehellisyys tai luki- jan harhauttaminen. Tulokset olen pyrkinyt kertomaan niin perusteellisesti kuin mahdollista pysyen kuitenkin aiheessa mitään lisäämättä. Myös havaitut puut- teet on tuotava julki rehellisesti (Hirsjärvi ym. 2005, 28), joten opinnäytetyössä kerrotaan myös prosessin aikana havaituista puutteista ja erehdyksistä.

Empiirisessä tutkimuksessa yksittäiset vastaukset täytyy etiikan nimissä käsitel- lä siten, ettei yksittäistä henkilöä pysty vastauksista tunnistamaan. Tutkimuksen raportissa voi tulosten esittämistä havainnoida ottamalla mukaan osia haastatel- tavien vastauksista, tässä tapauksessa osia ihmisten kirjoituksista, mutta nä- mäkin täytyy esittää siten, ettei alkuperäistä vastaajaa tai kirjoittajaa voi rapor- tista tunnistaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 22.) Tässä tutkimuksessa ei tällaista ongelmaa ollut, koska kaikki kirjoitukset oli kirjoitettu keskustelupalstoille nimi- merkein. Kun normaalisti tutkittavilta eettisyyden nimissä tarvitaan suostumus tutkimuksen tekoon (Hirsjärvi ym. 2005, 26), ei tässä tutkimuksessa tällainen ollut edes mahdollista.

Jos nettikirjoittajat olisivat etukäteen tienneet tutkimuksesta, olisi tällä mahdollisesti ollut vaikutusta kirjoitusten sisältöön. Samoin siinä tapauksessa, että olisin keskustelupalstalla kertonut tekeväni tutkimusta päiväkotihoidosta ja pyytänyt ihmisten mielipiteitä, olisivat kirjoitukset varmasti olleet erilaisia kuin nyt. Se, että olisin tietoisesti johdatellut tai ohjannut keskusteluja omilla kommentteillani, olisi ollut eettisesti arveluttavaa, joten katsoin parhaaksi pysyä täysin ulkopuolisena.

Vaikka kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta voi olla vaikea mitata samaan tapaan kuin kvantitatiivisen tutkimuksen, pitäisi jokaisen tutkimuksen luotettavuutta pystyä jollain tavalla arvioimaan. Luotettavuutta on ensinnäkin se, että tutkija kertoo tarkasti tutkimuksen toteuttamisesta ja kaikista tutkimuksen vaiheista. Luotettavuutta voi myös lisätä suorilla haastatteluotteilla tai muilla autenttisilla dokumenteilla. (Hirsjärvi ym. 2005, 217–218.) Tästä syystä on raportin tuloksiin otettu mukaan kirjoittajien kommentteja, koska näin lukija saa kuvaa siitä, minkä tyyppisiä kirjoitukset keskustelupalstoilla olivat ja millaista tyyliä niissä käytettiin.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on huomioitava myös se, etteivät kaikki ihmiset suinkaan nettipalstoille kirjoittele, vaan tämän tutkimuksen materiaali on kerätty vain tietyltä kansan osalta. Lisäksi osa kirjoittajista haluaa varmasti vain provosoida muita ehkä turhankin kärkeillä mielipiteillään olematta oikeasti kuitenkaan sitä mieltä, ja myös tällaiset vääristymät on otettava tutkimuksessa ja sen tuloksissa huomioon. Samoin on huomioitava se, että yleensäkin asioista valitetaan helpommin kuin kiitetään tai annetaan asiallisia kommentteja. Nämä kaikki ovat vaikuttaneet tämän tutkimuksen tuloksiin.

Tiedostan sen, ettei tutkimuksen tuloksia voi yleistää tutkimuksen luonteen vuoksi. Kyseessä ovat yksittäisten kirjoittajien henkilökohtaiset mielipiteet. Mikäli tutkimus uusittaisiin eri keskustelupalstoja seuraten, olisivat tulokset mitä todennäköisimmin erilaisia. Tämän tutkimuksen tulokset ovat kuitenkin suuntaantavia siten, että esille nousi varmasti sellaisia aiheita ja sellaista tietoa, mikä puhuttaa ja kiinnostaa ihmisiä, ja joihin näin ollen pitäisi pyrkiä vaikuttamaan ja kiinnittää huomiota yleisemminkin.

Tutkimustulosten analysoinnissa voi tutkijan omilla ennakkokäsityksillä olla merkitystä tutkimuksen tuloksiin. Mikäli tutkijalla on voimakas ennakkokäsitys tutkittavasta aiheesta, ei hänen mielipiteitään välttämättä pysty edes todistava tutkimusaineisto vakuuttamaan. Toisaalta tutkija voi voimakkaiden ennakkokäsitysten vallitessa kääntää tutkimustulokset vastaamaan omia mielipiteitään. Tutkijan olisi pystyttävä unohtamaan omat subjektiiviset käsityksensä tutkimusta tehdessään ja huomioitava tutkimustulokset sellaisinaan. (Metsämuuronen 2000, 50.) Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden kannalta olenkin pyrkinyt suhtautumaan kirjoituksiin neutraalisti siten, että olen huomionut kaikenlaiset mielipiteet tutkimuksessani valikoimatta millään tavoin kirjoituksia. Mukaan ei siis ole kelpuutettu vain tietynlaisia tekstejä kuten tutkimuksen kannalta kiinnostavia kirjoituksia tai muuten yllättäviä lausuntoja, vaan jokainen tutkimuskysymykseen vastannut kirjoitus on otettu tutkittavaan aineistoon mukaan.

7.2 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöprosessi alkoi syksyllä 2011 ja on päättymässä nyt syksyllä 2012 opinnäytetyön luovuttamiseen. Heti kun sain aiheen muokattua lopulliseen muotoonsa, alkoi toimintasuunnitelman laatiminen ja internetin keskustelupalstojen valinta. Lähes välittömästi alkoi myös valittujen keskustelupalstojen seuraaminen, joten opinnäytetyöprosessi käynnistyi melko nopealla aikataululla.

Kun olin seurannut keskustelupalstoja jonkin aikaa, aloitin keskusteluista löytyneisiin aiheisiin liittyvän teoriatiedon etsimisen. Kevään 2012 aikana opinnäytetyöprosessi oli kuitenkin pysähdyksissä, sillä tällöin oli keskityttävä muuhun opiskeluun. Aina kun aikataulu suinkin salli, kävin läpi tutkimuksen aineistoa, tein analyysia sekä luin aiheeseen sopivaa kirjallisuutta. Suunnitelmani oli se, että kun kevään 2012 lopussa saan muut opinnot valmiiksi, on mahdollisuus keskittyä opinnäytetyön tekemiseen.

Kesän 2012 alussa kaikki oli valmiina siihen, että aloitan opinnäytetyön varsinaisen kirjoitusosuuden. Tutkimuksen aineistoa käsitellessäni huomasin otaneeni erehdyksessä mukaan myös tutkimusajankohdan eli syys-marraskuun

2011 ulkopuolisia keskusteluja. Näin analyysi täytyi tehdä uudelleen ja tuloksena löytyivät toiset eniten keskustelua aiheuttaneet aiheet kuin ensimmäisessä analyysissä. Tämä tietysti muutti myös opinnäytetyön teoriaa sekä alustavaa sisällyluettelo. Kun tämä erehdys oli saatu korjattua, pystyi opinnäytetyöprosessi jälleen jatkumaan. Kesän ja syksyn aikana tein sitten kirjoitustyön ja muokkaukset siten, että nyt syksyllä 2012 on koko opinnäytetyöprosessi saamassa päätöksensä.

Joitain asioita olisi prosessin aikana kannattanut ehkä tehdä toisin. Mielestäni aineiston analyysi olisi kannattanut tehdä valmiiksi heti kun mahdollista. Tällöin olisin voinut alkaa kerätä oikeanlaista teoria-aineistoa ilman, että puutteellisten tutkimustulosten vuoksi keräsin ja tutustuin liikaa aihetta sivuavaan materiaaliin. Tähän vaikutti tietysti myös oma erehdys tutkimusajankohdan ulkopuolisen aineiston keräämisestä. Toisaalta näin tutustuin erittäin mielenkiintoisiin teoksiin, joihin on mahdollista palata opinnäytetyöprosessin päättymisen jälkeen. Toisaalta taas tämä vei turhaan aikaa, minkä olisi voinut käyttää johonkin opinnäytetyön kannalta tärkeämpään.

Prosessin aikana huomasin myös sen, että internetin keskustelupalstat olisi voinut valita eri tavalla. Koska itse en ole osallistunut keskusteluihin internetissä enkä muutenkaan seurannut keskustelupalstoja, valituksi tulivat nimeltä tunnetut keskustelupalstat. Erilaista tai ehkä monipuolisempaa aineistoa olisi voinut saada valitsemalla vauva- ja perhelehtien keskustelupalstojen sijaan muunlaisia areenoja. Eri keskustelupalstoja olisi voinut ensin etsiä, sitten tutustua rauhassa niihin tutkimuksen hakusanojen avulla ja vasta sen jälkeen valita tutkimuksen keskustelupalstat. Toisaalta sain näiltäkin keskustelupalstoilta runsaasti ja mielestäni riittävästi materiaalia analysoitavaksi eikä aineistosta tarvinnut väkisin yrittää saada ihmisten mielipiteitä selville. Pohdin myös sitä, että näiltä keskustelupalstoilta saatiin tällainen tulos ja toisia keskustelupalstoja käyttämällä tulos olisi ollut sitten toisenlainen.

Koko opinnäytetyöprosessin aikana on ollut helppo olla objektiivinen, koska en ole tehnyt työtä kenellekään ulkopuoliselle toimeksiantajalle vaan oman tiedonhaluni vuoksi. Opinnäytetyön aihe ja tutkimustapa on valittu oman mielenkiintoni

pohjalta ja tässä mielessä olen tyytyväinen lopputulokseen. Olen saanut tietoa juuri siitä aiheesta, josta alun perin halusinkin tietää.

7.3 Oma ammatillinen kasvu

Opinnäytetyöprosessi on syventänyt tietoani päivähoidosta ja varhaiskasvatuksesta sekä niiden laadusta, vanhempien ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä, kasvatuskumppanuudesta ja sen periaatteista sekä päiväkotimaailmasta, sillä prosessin aikana olen tutustunut erittäin monipuoliseen teoria-aineistoon. Lisäksi olen tutustunut päivähoitolakiin ja eri tason varhaiskasvatussuunnitelmiin aivan erilaisella intensiteetillä verrattuna tätä prosessia edeltäneisiin opintoihin ja harjoitteluihin. Ilman kaikkeen tähän kirjallisuuteen tutustumista olisivat tietoni päivähoidosta ja varhaiskasvatuksesta vähäisemmät, sillä koulun opintojaksolla ei kaikkea tällaista ehditä käydä läpi. Olen tutustunut paljon myös sellaiseen kirjallisuuteen, mitä en suoraan ole voinut hyödyntää opinnäytetyössäni, mutta joka on hyödyllistä ja mielenkiintoista lastentarhanopettajan työstä kiinnostuneena, ja mihin voi tämän prosessin loputtua palata.

Olen oppinut paljon myös kvalitatiivisesta tutkimuksesta ja sisällönanalyysista, sillä näihin täytyi tutustua tarkasti ennen aineiston analyysia. Sisällönanalyysi on mielenkiintoinen tutkimusmenetelmä, jota voi käyttää jatkossa, vaikkei varsinaista tutkimusta olisikaan tekemässä. Milloin tahansa voi tulla eteen tilanne, jolloin on tarpeellista etsiä tietystä aineistosta eniten mainintoja tai mielipiteitä kerännyt aihe tai asia lähempään tarkasteluun.

Opinnäytetyöprosessin aikana pohdin joitain kertoja, onko itsestäni työhön päiväkodissa, pystynkö ammattitaidollani ja persoonallani tarjoamaan laadukasta päivähoitoa. Tutkimuksen tulosten myötä päiväkodin arki ja todellisuus yhdistettynä päiväkotiharjoitteluissa näkemääni ja kokemaani näyttäytyy melko hurjalta, mutta onneksi itselläni on myös positiivisia kokemuksia päiväkodeista ja päiväkotityöstä. Muuten olisivat tutkimuksen tulokset voineet tuntua liiankin musertavilta. Toisaalta nyt tämän tutkimuksen ja koko opinnäytetyöprosessin myötä ainakin tiedostan asioita ja epäkohtia, joihin pitäisi pyrkiä vaikuttamaan päiväko-

din arjessa.

Sosionomin (AMK) kompetensseissa eräänä osaamisalueena on asiakastyön osaaminen, mikä tämän opinnäytetyön myötä on vahvistunut. Teoriaosaa pohiessani ja erilaiseen kirjallisuuteen tutustuessani on osaaminen varhaiskasvatuksesta, päivähoidosta sekä päiväkodista hoitoympäristönä lisääntynyt selkeästi verrattuna aikaan ennen opinnäytetyön aloitusta. Myös nettikeskusteluista saatu tieto on monipuolistanut kuvaa päiväkotihoidosta entisestään. Näin asiakastyön osaaminen, asiakkaiden ymmärtäminen sekä työn kehittäminen on saanut uutta osaamista. Tämän myötä pystyn myös paremmin osallistumaan palveluiden tuottamiseen ja kehittämiseen. (Sosiaaliportti 2010.)

Kompetensseihin kuuluu myös kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen ja tähän liittyen se, että sosionomi (AMK) osaa käyttää erilaisia yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja viestinnän keinoja. Tutkimusta tehdessäni sain harjoitusta nykyaikaisen viestinnän välineestä selvittäessäni nettikeskustelujen avulla päiväkotihoidon tilaa ja ihmisten mielipiteitä. Yhteiskunnan muuttuessa viestintäkeinot ja -välineet muuttuvat, joten myös sosionomin (AMK) on pysyttävä kehityksen vauhdissa ja osattava käyttää niitä viestintävälineitä, joita asiakkaat ja yhteistyökumppanitkin käyttävät. (Sosiaaliportti 2010.)

Kompetensseista tutkimuksellinen kehittämisosaaminen ja siihen sisältyvät tutkiva työote ja uuden tiedon tuottaminen ovat kehittyneet opinnäytetyötä ja tutkimusta tehdessä. Sosionomin (AMK) tutkinnon suorittaneen edellytetään omaavan kykyä suunnitella, toteuttaa, arvioida ja raportoida sosiaalialan kehittämishankkeita. (Sosiaaliportti 2010.) Arvioisin, että olen saanut tähän erittäin hyvää harjoitusta tämän opinnäytetyöprosessin kuluessa, olipa kyse jatkossa sosiaali- tai jonkun muun alan kehittämishankkeesta.

LÄHTEET

- Alasuutari, Maarit 2010. Suunniteltu lapsuus. Tampere: Vastapaino.
- Alila, Kirsi & Kronqvist, Eeva-Liisa 2007. Varhaiskasvatus vuoteen 2020. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:72. 2. muuttumaton painos. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239. Viitattu 30.6.2012. www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Halttunen-Sommardahl, Riitta 2006. Vanhempien osallistuminen lasten päivähoidossa. Pilottialueina Ala-Malmi ja Arabianranta-Toukola. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.
- Hellman, Heikki 2010. Verkkokeskustelut täyttyvät usein huudosta ja ennakkoluuloista. Helsingin Sanomat 28.3.2010. Viitattu 16.11.2012. www.hs.fi
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Helsinki: Tammi.
- Holopainen, Anna 2012. Tärkeä turva, päiväkodin omahoitaja. Lapsen Maailma 1/2012, 53.
- Hänninen, Sisko-Liisa & Valli, Siiri 1986. Suomen lastentarhatyön ja varhaiskasvatuksen historia. Helsinki: Otava.
- Ikola-Norrbacka, Rinna 2004. Päivähoito – kuntien kilpailuvaltti? Tutkimus lasten päivähoidosta vuosina 1996–2003. KuntaSuomi 2004 - tutkimuksia nro 46. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Järvinen, Mervi; Laine, Anne & Hellman-Suominen, Kirsi 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Kalliala, Marjatta 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus.
- Kalliala, Marjatta 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoidossa. Helsinki: Gaudeamus.

- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Oppaita 63. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Koivula, Maija 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa Soili Keskinen & Heli Virjonen (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi, 73–104.
- Koivunen, Pirjo-Leena 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kokljuschkin, Mikael 2001. Unelmien päiväkotit. Kohti parempaa oppimisympäristöä. Helsinki: Tammi.
- Koskenlahti, Henna 2011. Urakka Inkiväärissä. Paikoillenne, valmiit, hep! Teoksessa Anna-Riitta Mäkitalo, Saira Nevanen, Mikko Ojala, Sylvia Tast, Tuulikki Venninen & Birgitta Vilpas (toim.) Löytöretkellä osallisuuteen. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II. Soccan ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja nro 25. Helsinki: Yliopistopaino, 45–53.
- Kurki-Hartikainen, Ulla 2009. Vanhempainvarteista kehityskeskusteluihin. Licensiaatin tutkimus. Tampere: Tampereen yliopisto. Psykologian laitos.
- Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/ 36. Viitattu 30.6.2012. www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036
- Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005. Viitattu 30.6.2012. www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050272
- Metsämuuronen, Jari 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: International Methelp.
- Mikkola, Petteri & Nivalainen, Kirsi 2009. Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Vantaa: Pedatieto.
- Mäkelä, Klaus 1995. Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa Klaus Mäkelä (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus, 42–61.
- Mäkinen, Esa 2009. Nettikeskustelija oikoo ja laukoo. Helsingin Sanomat 21.5.2009. Viitattu 11.9.2012. www.hs.fi

- Nummenmaa, Anna Raija & Karila, Kirsti 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOypro.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011. Opetusministeri Jukka Gustafsson: Uusi varhaiskasvatustilanne hyväksytään tällä hallituskaudella. Tiedote 24.9.2011. www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet
- Pelkonen, Kaisa 2007. Multicultural partnership in early childhood education. Multi-ethnic parents experiencing and improving the partnership between parents and the employees of a day nursery in Helsinki. Diaconia University of Applied Sciences. Helsinki Unit. Degree Programme in Social Services. Thesis.
- Saarikko, Annika 2012. Ministeri, missä viipyy varhaiskasvatustilanne? Etelä-Saimaa 29.6.2012. Viitattu 11.7.2012. www.esaimaa.fi
- Saarikoski, Petri; Suominen, Jaakko; Turtiainen, Riikka & Östman, Sari 2009. Funetista Facebookiin. Internetin kulttuurihistoria. Helsinki: Gaudemus.
- Salminen, Eija & Tynnen, Kirsi 2011. Omahoitajana päiväkodissa. Omahoitajuus pedagogisena työmenetelmänä. Vantaa: Pedatieto.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2011. Työryhmä valmistelemaan varhaiskasvatustilanteen hallinnon siirtoa. Tiedote 162/2011 4.10.2011. www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1568243
- Sosiaaliportti 2010. Sosionomi (AMK) -tutkinto. ECTS-kompetenssit 15.4.2010. Viitattu 19.9.2012. www.sosiaaliportti.fi
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2012a. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 11.7.2012. www.thl.fi
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2012b. Kasvun kumppanit. Lasten hyvinvointia vahvistamassa. Viitattu 30.8.2012. www.thl.fi
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Uusitalo, Hannu 2001. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. 7. painos. Helsinki: WSOY.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Oppaita 56. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Välimäki, Anna-Leena 1999. Lasten hoitopuu. Lasten päivähoitojärjestelmä Suomessa 1800- ja 1900-luvuilla. Helsinki: Suomen kuntaliitto.